

Naar een vitaal en natuurlijk Drents bos

Visie en plan voor bosgebied De Oosterduinen te Norg

Landschapsbeheer Drenthe

Zorg voor ons landschap

Colofon

Titel **Naar een vitaal en natuurlijk Drents bos**
Visie en -plan voor bosgebied De Oosterduinen te Norg

Opdrachtgever Gemeente Noordenveld
Contactpersoon Erik Mosterman, senior Projectleider

Opdrachtnemer Landschapsbeheer Drenthe
Kloosterstraat 11
9401 KD Assen

T (0592) 316 616
E info@lbdrenthe.nl
W www.lbdrenthe.nl

Contactpersoon Rosanne van 't Slot-van Baalen, projectleider

Foto's Peter Vos (Vos ecologisch onderzoek) en Rosanne van 't Slot-van Baalen

Status eindversie

Datum 24-11-2023

Inhoudsopgave

H1 Aanleiding en context onderzoek	5
1.1 Voortraject en context onderzoek	5
1.2 Advies Landschapsbeheer Drenthe voor de omgang met functieverandering	6
H2 Beschrijving en kenmerken van het plangebied de Oosterduinen	8
2.1 Gebiedsbeschrijving: situering en afbakening	8
2.2 Huidige (vigerend) bestemmingsplan	9
2.3 Behoud en herstel van wezenlijke kenmerken	11
2.3.1 Recreatiewoningen	11
2.3.2 Specifieke gebruiksregels	12
2.3.3 Vergunningplicht	12
2.4 Aardkundig landschap	13
2.5 Cultuurhistorisch landschap	14
2.6 Hydrologische kenmerken van het landschap	15
H3 Kaders voor gebiedsontwikkeling	16
3.1 Kaders vanuit de rijksoverheid: NNN	16
3.1.1 Compensatieopgave NNN	17
3.1.2 Bescherming van houtopstanden (voormalige boswet)	18
3.1.3 Soortbescherming	18
3.1.4 Gebiedsbescherming	18
3.2 Provinciaal Natuurbeheerplan	19
3.3 Kaders voor transformatie naar permanente bewoning vanuit Provincie Drenthe	20
3.4 Kaders vanuit de Gemeente Noordenveld	20
3.5 Geldende kaders bij transformatieproces De Oosterduinen naar permanente bewoning	21
H4 Kwetsbaarheidsanalyse: wet en regelgeving flora en fauna	22
4.1 Soortbescherming	22
4.1.1 Soorten van de Vogelrichtlijn	22
4.1.2 Soorten van de Habitatrichtlijn	22
4.1.3 Andere soorten (WnbA)	23
4.1.4 Jaarrond beschermde nesten	23
4.1.5 Rode Lijsten	24
4.1.6 Zorgplicht	24
4.2 Kappen bomen of houtopstanden	24

4.2.2 Gedragscode Bosbeheer.....	26
H5 Kwetsbaarheidsanalyse: effecten van bewoning op flora en fauna.....	28
5.1 Algemene effecten van verblijf en gebruik.....	28
5.2 Huidige effecten van verblijf en gebruik in het plangebied	29
5.3 Wijziging van bestemming recreatief naar permanente bewoning.....	36
5.4 NNN kwaliteit: Afname bosareaal.....	36
5.4.1 Kwaliteitsverlies resterende bos.....	37
5.5 Algemene conclusie soortenbescherming	37
5.5.1 Voorbehoud	39
H6 Huidig gebruik en Streefbeelden.....	40
6.1 Doelstelling voor wonen, inrichting, gebruik en beheer en ‘Expeditie Norgerduinen’ ...	40
6.2 Inrichting van het gebied: Indeling in vlakken.....	41
6.3 Huidig gebruik van gebruiksvlakken in het plangebied en streefbeelden	42
6.3.1 Beheer voor versterking van het natuurlijke karakter.....	42
6.3.2 Vormen van inrichting en gebruik om het natuurlijke karakter te versterken	43
6.3.3 Wonen: menselijke aanwezigheid en geluid	44
6.3.4 Boom- en struiksoorten.....	45
6.3.5 Kruiden, grassen en heide	45
6.4 Stimuleren en adviseren van de woningeigenaren.....	46
7 Maatregelen en borging.....	47
7.1 Bos/natuurvlak.....	48
7.2 Gebruiksvlak	49
7.3 Woonvlak.....	50
7.3 Alternatieve compensatie	51
Literatuur	52
Bijlage 1 Vogelwaarnemingen	54
Bijlage 2 Niet inheemse soorten.....	55
Bijlage 3 Mogelijk aan te planten houtige soorten.....	56

H1 Aanleiding en context onderzoek

Het advies dat voor u ligt is geschreven in opdracht van de gemeente Noordenveld ten behoeve van het transformatieproces van de Oosterduinen; een bosgebied nabij Norg waar 429 recreatiewoningen te vinden zijn.

Dit advies is tot stand gekomen op basis van ecologisch en landschappelijk onderzoek in het gebied. Tevens heeft overleg plaatsgevonden met diverse betrokken partijen zoals de gemeente Noordenveld, het bestuur van de Vereniging van Huiseigenaren Oosterduinen (VvWO), de Provincie Drenthe en de Taskforce Vitale Vakantieparken.

1.1 Voortraject en context onderzoek

In de Oosterduinen is een proces gaande waarbij er gekeken wordt naar de mogelijkheden met betrekking tot het faciliteren van permanente bewoning in een gebied met een recreatiebestemming. Dit advies is bedoeld als handleiding en 'keuzemenu' met gebruiksregels m.b.t. hoe om te gaan met de natuurwaarde van dit gebied wanneer permanente bewoning mogelijk gemaakt wordt.

In de gemeente Noordenveld begon de discussie over de Oosterduinen ooit met de vraag of je in een recreatiewoning nu wel of niet permanent mag wonen. De gemeente en de Vereniging van Huiseigenaren (VvH) Oosterduinen zagen met deze vraag, waar geen kant en klaar antwoord op was, de noodzaak met een visie en strategie te komen voor de aanpak van dit vraagstuk. Dit resulteerde in een document wat de richtlijn biedt voor de aanpak van het gebied 'De Norgerduinen' nabij Norg, waar de Oosterduinen een onderdeel van zijn. Dit document is getiteld 'Expeditie Norgerduinen' (Expeditie Norgerduinen, 2017).

De wens om een oplossing te bedenken voor het vraagstuk omtrent permanente bewoning in recreatiewoningen was duidelijk aanwezig bij de verschillende partijen. Ook vanuit de Rijksoverheid werd dit signaal opgepakt en werd bij de Provincie Drenthe de opdracht neergelegd om kaders aan te geven waarbinnen dit vraagstuk aangepakt kon worden.

In december 2017 is er door alle Drentse gemeenten, RECRON en de provincie Drenthe veelvuldig met elkaar om tafel gezeten, maar ook met ondernemers en Verenigingen van Eigenaren, om te praten over een gezamenlijke aanpak voor het project Vitale Vakantieparken. Deze aanpak is opgenomen in een convenant dat op 7 december is ondertekend door alle Drentse gemeenten, RECRON en de provincie Drenthe (Provincie Drenthe, 2017).

Met het opstarten van het programma Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP) ontstond er een mogelijkheid om een andere bestemming voor niet vitale recreatieparken nader te onderzoeken. De Drentse gemeenten, RECRON en de Provincie Drenthe hebben in het kader van het programma VVP afgesproken dat het onder voorwaarden mogelijk is een nieuwe functie en bestemming te geven aan vakantieparken waar een vraagstuk ligt over het al dan niet toestaan van permanente bewoning.

Vanuit het programma VVP zijn er diverse instrumenten ontwikkeld om een mogelijke transformatie naar een andere functie in gang te kunnen zetten. Dit

transformatieproces is namelijk geen sinecure. VvE's van recreatieparken dienen zelf met kansrijke toekomstplannen te komen. Hiervoor dienen ze in gesprek te treden met de betrokken gemeente. Zaken als de vele, vaak tegengestelde, belangen van partijen, omvang van parken en het niet passen in reguliere bestemmingen compliceren het proces enorm. De omvang van dit proces op de Oosterduinen is hierop geen uitzondering; met 429 woningen en ongeveer evenzoveel eigenaren is het transformatieproces een uitdaging gebleken.

Op initiatief van de 'Vereniging van Huiseigenaren Oosterduinen' is er een groep in het leven geroepen die zich bezighoudt met de transformatie naar permanente bewoning. Deze groep, die zichzelf omschrijft als 'De Bosclub', is begonnen met het volgen van het Stappenplan voor het Transformatieproces: 'Naar een nieuwe bestemming van uw vakantiepark', wat als instrument is ontwikkeld vanuit VVP.

Eén van de onderdelen van het Stappenplan is om te komen tot een 'Streefbeeld'. Dit streefbeeld, opgesteld door woningeigenaren in overleg met de gemeente, dient weer als basis voor het nieuwe bestemmingsplan, waarin wordt beschreven wat de nieuwe gebruiksregels zijn voor dit gebied. De gebruiksregels gaan in op diverse onderdelen van gebruik, waarin ook de natuurwaarde een rol speelt. Dit streefbeeld moet in overleg tussen de partijen worden opgesteld. Om tot een gedegen plan te kunnen komen heeft de gemeente Noordenveld aan Landschapsbeheer Drenthe gevraagd een visie en plan op te stellen over hoe om te gaan met deze opgave.

Zoals hierboven genoemd is dit geen makkelijk traject; de Bosclub heeft zich een ruime tijd ingezet en opgeworpen als contactpersoon naar de gemeente toe, maar door onenigheid die is ontstaan in het proces wordt er op het moment van schrijven vanuit de gemeente gewerkt om een nieuwe vertegenwoordiging van woningeigenaren te vormen.

1.2 Advies Landschapsbeheer Drenthe voor de omgang met functieverandering

In dit advies staan maatregelen beschreven ten aanzien van de borging van kwaliteiten en natuurcompensatie van het bosgebied. De borging van de compensatie is een zeer belangrijk aspect van dit plan, niet alleen vanwege de kwaliteit van het Natuurnetwerk, maar ook vanwege eventuele ontheffingen die vanuit de soortenbescherming van de Wet natuurbescherming (Wnb) nodig zullen zijn.

In het eerste hoofdstuk wordt een beschrijving met situering van de Oosterduinen gegeven.

In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de ligging en de kenmerken van het plangebied. Er wordt daarbij ingegaan op planologische, landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken.

In hoofdstuk 3 wordt een overzicht gegeven van de kaders waarmee rekening moet worden gehouden bij transformatie naar een andere bestemming, zoals meegegeven vanuit de verschillende betrokken overheden.

In hoofdstuk 4 is de geldende regelgeving op het gebied van flora en fauna in kaart gebracht.

In hoofdstuk 5 zijn de knelpunten geformuleerd vanuit de bestaande situatie en worden de resultaten weergegeven van een gemaakte inventarisatie. Bij die inventarisatie zijn de huidige natuurwaarden van het terrein, het verblijfsgebruik en de verwachte ontwikkeling op flora en fauna in kaart gebracht.

In hoofdstuk 6 is naar het huidige gebruik van het bos gekeken en wordt aangegeven hoe dit zich verhoudt tot de streefbeelden. Die, concluderend uit het onderzoek en de meegegeven kaders voor het gebied, bij een mogelijke ontwikkeling hiervan zouden moeten worden nagestreefd.

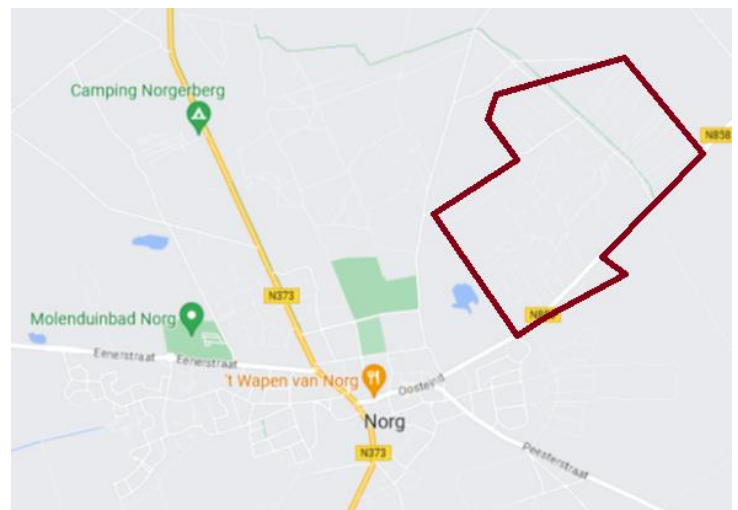
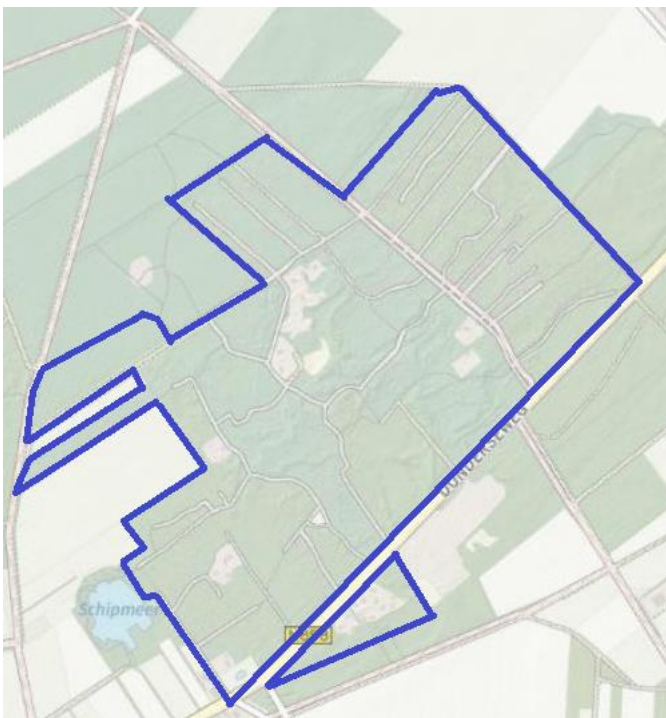
In het zevende en laatste hoofdstuk zijn de streefbeelden vertaald naar een set met maatregelen en de manier van borging van deze maatregelen. Dit is uitgewerkt in (compensatie/mitigatie)-maatregelen en handvatten voor de eigenaren en gebruikers.

H2 Beschrijving en kenmerken van het plangebied de Oosterduinen

Om tot een advies te kunnen komen over een invulling van het streefbeeld bij permanente bewoning, is het noodzakelijk allereerst de huidige situatie in beeld te krijgen. Hierin wordt beschreven waar het plangebied gelegen is; welke begrenzing hiervoor wordt aangehouden; wat de huidige bestemming van het gebied is en een beschrijving gegeven van de aardkundige, cultuurhistorische en hydrologische kenmerken van het landschap.

2.1 Gebiedsbeschrijving: situering en afbakening

Het plangebied ligt aan de Donderseweg ten oosten van Norg (gemeente Noordenveld, provincie Drenthe) en ligt grotendeels ten noorden van de Donderseweg. Een klein deel ligt ten zuiden van de Donderseweg. Het gebied staat bekend als de Oosterduinen (figuur 1 en 2).

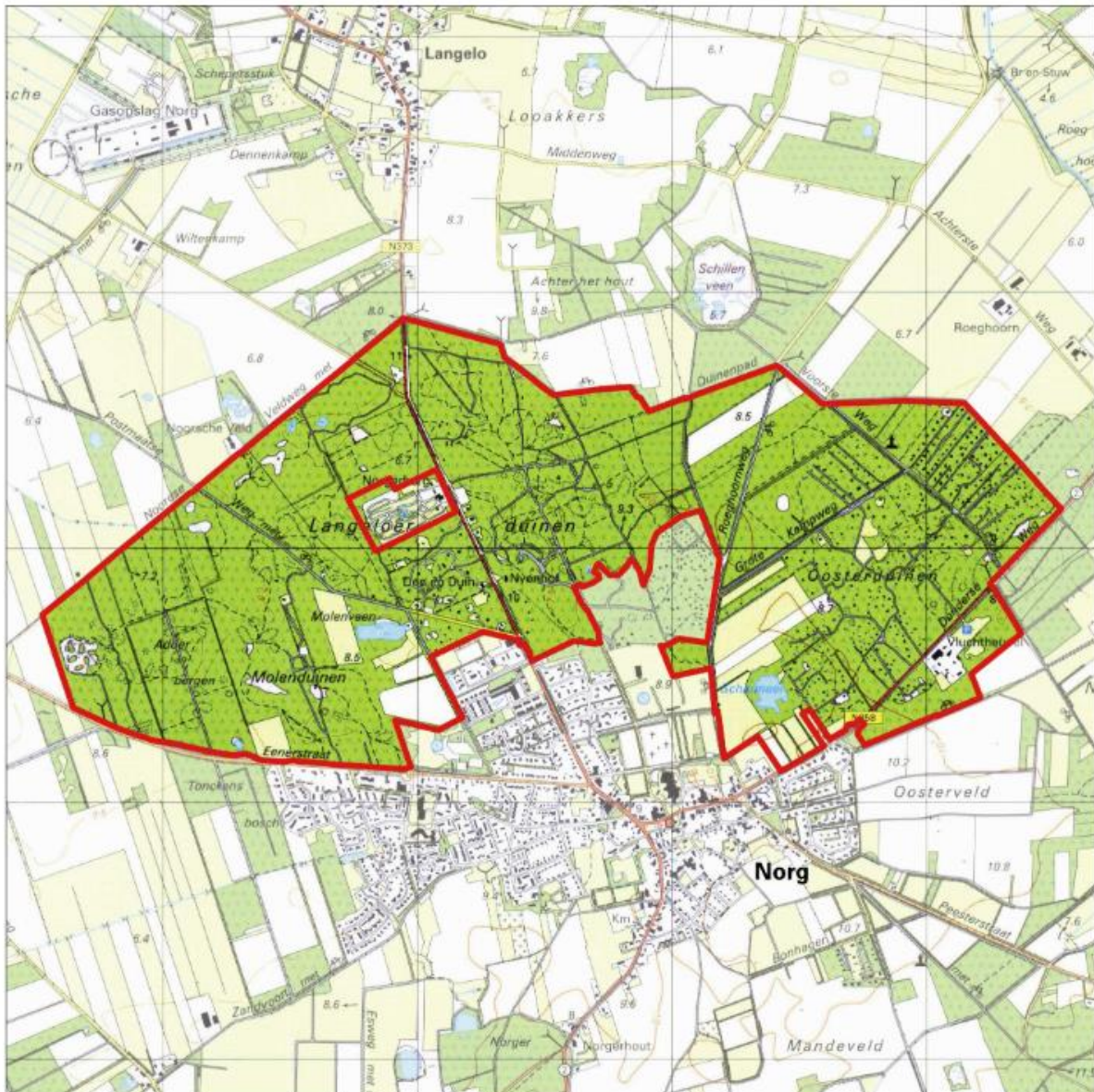
Figuur 1 en 2 Afbakening plangebied (pdok.nl) en ligging t.o.v. Norg (google maps)

Voor het noordelijk deel is de volgende begrenzing aangehouden: de zuidgrens wordt gevormd door de Donderseweg en de oostgrens door de Middenweg. Aan de westzijde wordt de grens deels gevormd door de Meerlaan. Ten oosten van de Middenweg ligt kavel Oosterduinen D24 dat nog tot het plangebied behoort. Ter hoogte van het Schipmeer staan twee recreatiewoningen aan de westzijde van de Meerlaan die wel tot het plangebied horen. Ten noorden van het Schipmeer ligt de grens op de overgang van het bos naar open agrarisch gebied. Verder naar het noorden staat een aantal recreatiewoningen aan de noordzijde langs het Karrepad en de Grote kampweg tot aan de Roeghoornweg in het westen. De Grote kampweg met de daaraan gelegen bebouwing vormt tevens een deel van de noordgrens tot aan de Middenweg in het oosten. Ten noorden van de Grote kampweg ligt een blok met recreatiewoningen ("Oosterduinen F") aan de westzijde van de Voorsteweg.

Het zuidelijk deel ("Oosterduinen C") ligt aan de Donderseweg in het noorden en ten oosten van de Oosterveldweg. De globale begrenzing van beide delen is aangegeven in Figuur 1.

2.2 Huidige (vigerend) bestemmingsplan

Het plangebied maakt deel uit van het Bestemmingsplan Norgerduinen, vastgesteld in 2011 (figuur 3 en 4).

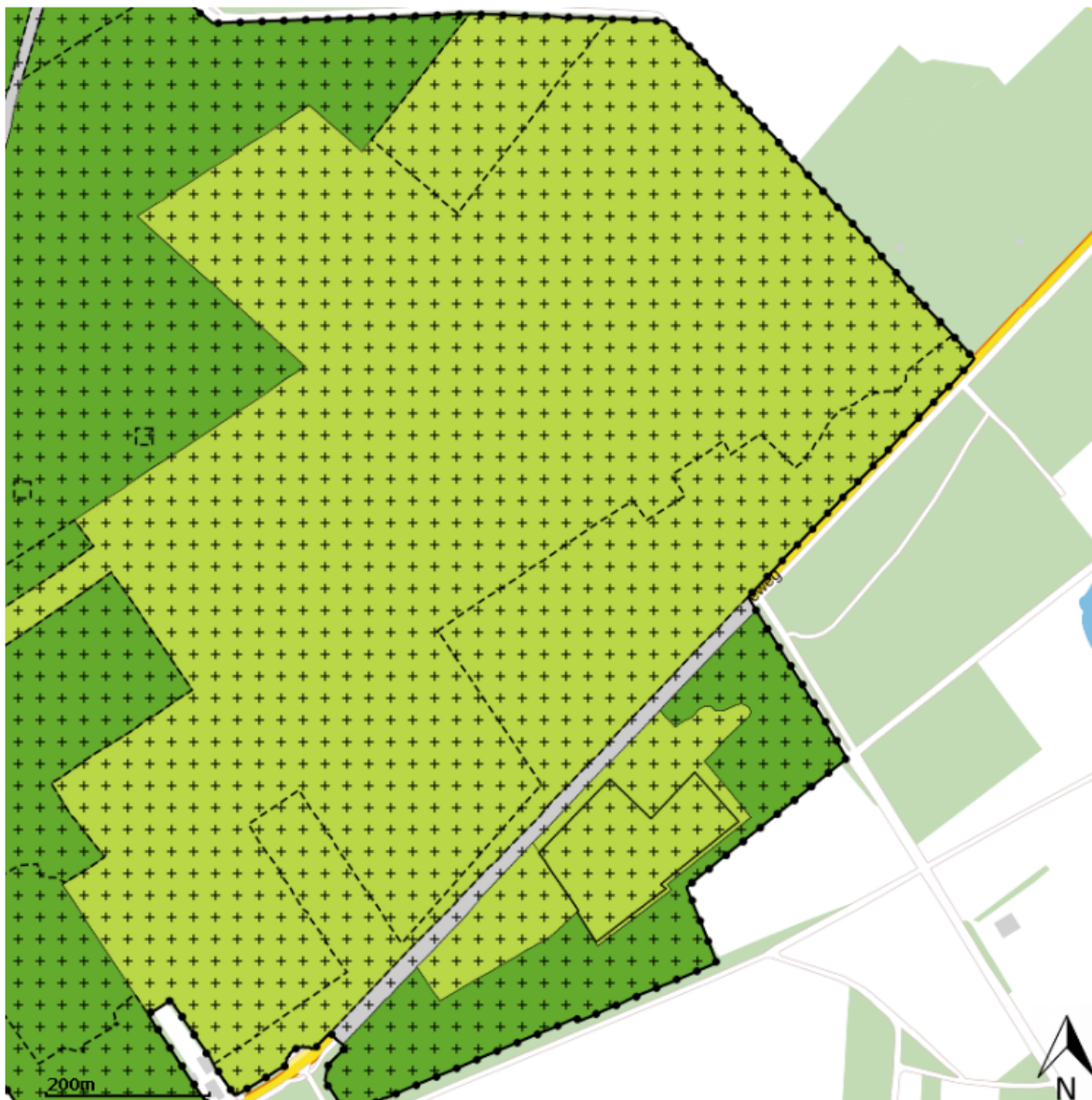

Figuur 3 Overzichtskartaal bestemmingsplan Norgerduinen (Gemeente Noordenveld, 2011).

De voor 'recreatie – verblijfsrecreatie 4' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke en natuurlijke waarden;
- b. dagrecreatie;
- c. verblijfsrecreatie, in de vorm van recreatiewoningen;
- d. verkeer, uitsluitend voor zover het bestaande wegen betreft;
- e. nutsvoorzieningen;
- f. bos, ter plaatse van de aanduiding 'bos'.

Het aantal recreatiewoningen mag ten hoogste het bestaande aantal bedragen, met dien verstande dat op perceel Oosterduinen B24, kadastraal bekend NOR00, sectie D nr. 1606 één recreatiewoning mag worden gebouwd.

Figuur 4. Kaartuitsnede uit het bestemmingsplan met daarin aangegeven in donkergroen: bosbestemming en lichtgroen: recreatieve bestemming. Kaart is noordgericht (Bron: RuimtelijkePlannen.nl).

Het doel dagrecreatie is beperkt tot de inrichting en het gebruik van dagrecreatieve voorzieningen in de vorm van voet-, fiets- en ruitersporen, picknickplaatsen, parkeervoorzieningen en naar de aard daarmee gelijk te stellen voorzieningen.

Van de in de bestemming begrepen wegen mag het aantal rijstroken ten hoogste twee bedragen.

Ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - bedrijfsmatige exploitatie' is uitsluitend bedrijfsmatige exploitatie van recreatiewoningen toegestaan. Ter plaatse van de aanduiding 'bos' is geen bebouwing toegestaan. De doeleinden ten aanzien van natuurlijke en landschappelijke waarden worden nagestreefd door middel van behoud en herstel van de volgende kenmerken:

2.3 Behoud en herstel van wezenlijke kenmerken

De doeleinden ten aanzien van natuurlijke en landschappelijke waarden worden nagestreefd door middel van behoud en herstel van de volgende kenmerken:

Abiotische kenmerken:

- geomorfologisch van belang zijnde, bijzonder stuifzandgebied met veel microreliëf;
- lage grondwaterstand, daardoor weinig sloten;
- het plangebied ligt in zijn geheel in een inzigingsgebied.

Biotische kenmerken:

- botanisch rijk bos;
- natuurlijke en landschappelijke waarde van houtopstanden;
- monumentale en/of waardevolle individuele bomen;
- soortenrijke beplanting, met name de Molenduinen;
- verspreide vennen en heide;
- gevarieerde broedvogelbevolking en roofvogels (havik en sperwer);
- rijke ondergroei van loofhoutsoorten;
- amfibieën en insecten bij vennen en heide.

Cultuurhistorische/landschappelijke kenmerken:

- overgangen van hoog en droog bos naar lage en natte veentjes;
- overgangen van open stuifzanden naar dichte bossen;
- coulissen afgewisseld door bos;
- (zomer)huisjesterreinen en campings in met name de Langeloërduinen.

2.3.1 Recreatiewoningen

Voor recreatiewoningen geldt dat uitsluitend de oppervlakte van het bestaande hoofdgebouw en de daarbij behorende bijgebouwen en aan-/uitbouwen op de bestaande locatie zijn toegestaan.

In afwijking van het bovenstaande gelden voor de nieuw te bouwen recreatiewoning op het perceel Oosterduinen B24 de volgende regels:

- de oppervlakte, inclusief aan-/uitbouwen, kelders en bijgebouwen bedraagt niet meer dan 80 m²;
- de inhoud inclusief aan-/uitbouwen en bijgebouwen bedraagt ten hoogste 350 m³;
- de oppervlakte van aan-/uitbouwen en bijgebouwen bedraagt niet meer dan 20 m², met dien verstande dat geen vrijstaande bijgebouwen zijn toegestaan;
- de onderlinge afstand tussen recreatiewoningen bedraagt minimaal 25 m. In het geval handhaving van de afstand niet haalbaar is, kan een geringere afstand worden toegestaan;
- de afstand tot de perceelsgrens bedraagt ten minste 5 m.

2.3.2 Specifieke gebruiksregels

Permanent bewonen is alleen toegestaan waar gronden de bestemming wonen hebben.

2.3.3 Vergunningplicht

In verband met het natuurlijke karakter van het gebied zijn de bodem en de daarop voorkomende natuur beschermd middels de volgende regels: zonder omgevingsvergunning is niet toegestaan:

1. het aanleggen van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen;
2. het vellen, rooien of beschadigen van houtgewassen;
3. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen en daarbij behorende voorzieningen en/of constructies;
4. ophogen en afgraven van gronden.

Werkzaamheden die normaal onderhoud tot doel hebben, bijvoorbeeld het snoeien van overhangende takken boven een pad, kunnen zonder vergunning worden uitgevoerd.

2.3.4 Voorschriften uit de Algemene Plaatselijke Verordening (APV)

Naast de bepalingen van het bestemmingsplan gelden ook de voorschriften zoals opgenomen in de APV.

Artikel 4:11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden

1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag de volgende houtopstand(en) te vellen of te doen vellen:

- a. houtopstand op terreinen met recreatiewoningen gelegen in bos met een dwarsdoorsnede van de stam van minimaal 10 centimeter op 1,3 meter hoogte boven het maaiveld;
- b. bomen in een houtwal of houtsingel, laanstructuur of op brinken binnen de bebouwde kom als bedoeld in artikel 4:10 sub h;
- c. bomen zijnde erfbeplanting als bedoeld in artikel 4:10 sub g met een dwarsdoorsnede van meer dan 30 centimeter op 1,3 meter hoogte boven het maaiveld;
- d. bomen die staan vermeld op de lijst met waardevolle en monumentale bomen;
- e. bomen buiten de bebouwde kom die deel uitmaken van een zelfstandige eenheid met een oppervlakte kleiner dan 10 are of rijbeplanting van minder dan 20 bomen gerekend over het totaal aantal rijen;
- f. een houtopstand die ter uitvoering van een herplantplicht als bedoeld in lid 3 of artikel 4:12b is geplant;

2. Het verbod geldt niet:

- a. indien het bevoegd gezag vanwege acuut gevaar voor schade of letsel toestemming heeft gegeven voor het vellen;
- b. voor bomen in eigendom van de gemeente, die niet zijn aangewezen als monumentaal en mits het vellen wordt uitgevoerd overeenkomstig het door het bevoegd gezag vastgestelde Bomenbeleidsplan Noordenveld;
- c. voor een houtopstand die bij wijze van dunning moet worden geveld;
- d. voor het periodiek afzetten van een houtopstand ter uitvoering van het reguliere onderhoud;
- e. voor wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouw gronden, beide voor zover bestaande uit niet geknotte populieren of wilgen;
- f. voor een houtopstand waarop de Wet Natuurbescherming van toepassing is;
- g. voor een houtopstand die moet worden geveld krachtens de Plantenziektewet of krachtens een aanschrijving of last van het bevoegd gezag, zulks onverminderd het bepaalde in artikel 4:12b.

3. Het bevoegd gezag kan een herplantplicht opleggen onder nader te stellen voorschriften.

4. Het verbod is niet van toepassing op het gebied dat valt onder het Chw bestemmingsplan Oosterveld Fase 2 en 3.

5. Op de vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

2.4 Aardkundig landschap

De hoofdstructuur van het huidige landschap rond Norg is gevormd tijdens de laatste drie ijstijden. In het Elsterien (475.000-410.000 jaar geleden) ontstond de bekende potklei: een grijze plastische klei die onder meer bij Lieveren dicht aan de oppervlakte ligt. Vervolgens werd in de voorlaatste ijstijd, het Saalien (370.000-130.000 jaar geleden), onder een honderden meters dikke ijskap keileem afgezet. In diezelfde tijd ontstonden noordwestzuidoost georiënteerde ruggen van de Hondsrug en daaraan parallel en kruislings (de eerder gevormde zuidwest-noordoost) lopende ruggen. Dorpen als Zeijen, Steenbergen en Norg liggen op de rand van zo'n rug.

In het Weichselien (115.000-11.700 jaar geleden) bereikte het landijs Nederland niet, maar zorgde het koude klimaat ervoor dat poolwinden een laag fijn zand afzetten: het dekzand. Die zandlaag ligt op veel plekken rond Norg aan de oppervlakte. In dooiperiodes sletten heftige smeltwaterstromen bovendien brede dalen uit in het keileemplateau. Ze vormden de basis van de huidige beekdalen van het Groote Diep, het Oostervoortsche Diep en het Lieversche Diep.

In het Holoceen (vanaf circa 11.700 jaar geleden) groeide in grote delen van het landschap hoogveen in het oppervlaktewater, dat door de keileembodem niet kon wegsijpelen. In deze hoogveenkussens wonnen mensen vanaf de vroege

middeleeuwen turf. De voormalige stuifduinen rond Norg, zoals de Oosterduinen, zijn door afplagging en overbeweiding van de heide ontstaan.

In het gebied komen meerdere laagtes voor, waarvan een aantal vermoedelijk pingoruïnes betreft. Een pingoruïne is een restant van een pingo: een ijslens die zich vormde aan het oppervlak in de laatste fase van de laatste ijstijd, het Weichselien, vanaf zo'n 15.000 jaar geleden. Onder andere Het Schipmeer is van oorsprong waarschijnlijk een pingoruïne, die vanaf het begin van de twintigste eeuw is uitgeveend. De huidige omvang kreeg het Schipmeer in de jaren 1940 (figuur 5).

Figuur 5: Uitsnede van de inventarisatiekaart Pingo's. Nr. 356 betreft Het Schipmeer. Bron: www.pingoruines.nl

2.5 Cultuurhistorisch landschap

De omgeving van Norg maakt deel uit van het esdorpenlandschap. Het middeleeuwse esdorpenlandschap is een agrarisch cultuurlandschap: elk onderdeel van het landschap staat in dienst van de lokale gemeenschap. Esdorpen zoals Norg liggen op landschappelijke overgangen van nat naar droog, van laag naar hoog. Rond de dorpen liggen de essen, de beekdalen en de woeste gronden (heide, veld en bos). De boeren hadden hier te maken met arme zandgronden en om die vruchtbaar te krijgen, ontstond plaggenlandbouw. De mest en urine van schapen werd opgevangen in de stal op plaggen van heide. Deze plaggen werden op de es gebruikt en dat leverde vruchtbare grond op. Het plaggenlandbouwsysteem is tot het begin van de negentiende eeuw bepalend geweest voor het Drentse zandgebied.

Op plaatsen waar de heidegronden uit lichte, zeer arme zanden bestonden, zijn door afplagging en overbeweiding zandverstuivingen ontstaan. Een groot stuifzandcomplex lag ten noorden van Norg. Tot 1960 werd geen onderscheid gemaakt tussen de Langeloërduinen en de Oosterduinen en werden alle stuifzanden ten noorden en oosten van Norg samen de Oostersche Duinen genoemd.

Aan het einde van de negentiende eeuw worden de stuifzanden bebost. Dit betekende een grote verandering in het landschap. De bebossing vond plaats om

dorpen en akkers tegen overstuiving te beschermen. De bossen werden aangelegd op het kale stuifzand. Slechts een aantal pioniersoorten willen op deze arme grond groeien, waardoor vooral soorten als Grove den aangeplant werden. Bos op voormalige stuifzanden ontwikkelt zich langzaam; pas in de twintigste eeuw komt de bosontwikkeling goed op gang.

De Oosterduinen zijn vanaf het begin van de twintigste eeuw bebost. Het huidige bos bestaat grotendeels uit naaldbos met een dominantie van fijnspar of grove den (figuur 6). Sommige delen zijn al sterk gemengd met loofbomen (meestal zomereik) en er zijn vlakken met dominantie van Zomereik (meest in de omgeving van de Donderseweg) en met lariks. De voormalige stuifduinen bestaan uit schraal stuifzand en hier overheersen grove dennen. Hier treedt een ontwikkeling op naar eikenbos. Op de vlakke delen staan vaker fijnsparren en zal het bos zich waarschijnlijk ontwikkelen naar beukenbos.

Het gebruik van de Oosterduinen als recreatiegebied dateert vanaf de eerste helft van de twintigste eeuw. Permanente bebouwing verschijnt halverwege de twintigste eeuw op de kaarten. Het boskarakter rond de recreatiewoningen is in het plangebied grotendeels behouden gebleven. De huidige situatie is een opgaand gemengd bos van het zandlandschap, waarbij nog een vrij groot deel bepaald wordt door fijnspar met een soortenarme ondergroei en een diverser bos in de vlakken met grove den, (lariks) en zomereik. Bosranden, in de vorm van zoomen mantelvegetaties ontbreken grotendeels in natuurlijke vorm of beslaan maar een beperkt oppervlak. Er is weinig staand en dood liggend hout aanwezig.

In het plangebied zijn historische houtwallen aanwezig, bijvoorbeeld aan weerszijden van de Grote Kampweg. Vanwege de ouderdom hebben houtwallen potentieel een hoge natuurwaarde. Ter hoogte van de woningen zijn doorbraken.

2.6 Hydrologische kenmerken van het landschap

De Norgerduinen, waar ook Oosterduinen onderdeel van is, maken deel uit van het subregionale grondwatersysteem 'Plateau van Langelo'. Voeding met grondwater vanuit het Plateau van Langelo is van grote betekenis langs het grootste deel van het Oostervoortsche Diep en langs de oostflank van het Groote Diep vanaf de Eenerstukken tot aan de samenvloeiing met het Oostervoortsche Diep. De grondwaterstroming ten noordwesten van Norg is dus globaal noordwest gericht, en ten noordoosten van Norg globaal noordoost gericht.

Het grondwaterniveau ligt over het algemeen diep onder het maaiveld. Volgens de bodemkaart van Stiboka ligt de gemiddeld hoogste grondwaterstand in het plangebied dieper dan 60-80 cm beneden het maaiveld. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 235 cm beneden het maaiveld.

H3 Kaders voor gebiedsontwikkeling

In het plangebied wordt zoals aangegeven een transformatie naar een andere bestemming overwogen. Om dit te bewerkstelligen zijn de verschillende betrokken partijen zoals de gemeente Noordenveld en de eigenaren van de recreatiewoningen met elkaar in overleg getreden. Om tot een verandering van bestemming te kunnen komen, moet eerst gekeken worden naar de geldende wet- en regelgeving in het plangebied. Daarnaast moet gekeken worden naar welke mogelijkheden er zijn vanuit de overheden, zoals de Rijksoverheid, Provincie Drenthe en gemeente Noordenveld, die verantwoordelijk zijn voor het opstellen en handhaven van deze kaders. Hiertoe is geïnventariseerd wat de kaders zijn en welke eisen er zijn waarbinnen een transformatie naar permanente bewoning mogelijk is.

Op basis van het streefbeeld met maatregelen en borging wat hieruit voortgekomen is (zie hoofdstuk 7), kunnen de partijen in overleg om het streefbeeld nader vorm te geven dat als input moet gaan dienen voor het te wijzigen bestemmingsplan.

3.1 Kaders vanuit de rijksoverheid: NNN

De Oosterduinen liggen in een gebied dat is aangemerkt als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen Ecologische Hoofdstructuur genoemd (EHS). Gebieden met een dergelijke status behoren tot het netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Verschillende wetten en regels beschermen deze gebieden. De provincies zijn verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland op het land.

Provincies kunnen hun regierol bij natuurcompensatie verschillend invullen, want de provincie is niet per definitie het bevoegd gezag bij ruimtelijke ingrepen in beschermde natuur. Dit doet zich vooral voor bij ingrepen in het NNN. In deze gevallen zal vaak een bestemmingsplanprocedure moeten worden doorlopen, waarvoor de gemeente bevoegd gezag is. De provincie Drenthe heeft er in het proces van transformatie van recreatiebestemmingen naar permanente woonbestemming voor gekozen om het vastleggen, monitoren en controleren van de compensatiemaatregelen aan de gemeente over te laten. Dit is echter niet zonder opgave van randvoorwaarden gedaan.

Bij aantasting van het NNN geldt een compensatieplicht. Dit betekent dat er voor elke hectare die wordt aangetast, een gelijkwaardige oppervlakte aan natuur moet worden gecreëerd of verbeterd op een andere locatie. Dit wordt ook wel "externe saldering" genoemd.

De compensatie moet kwalitatief en kwantitatief gelijkwaardig zijn aan de aangetaste natuur. Dit betekent dat de nieuwe natuur minimaal dezelfde ecologische waarde moet hebben als de aangetaste natuur en dat de oppervlakte en de ligging van de nieuwe natuur ook zo veel mogelijk overeen moeten komen met de aangetaste natuur. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat het kappen van een oud bos niet in verhouding staat met het aanplanten van eenzelfde oppervlakte jong bos qua natuurwaarden.

De compensatieplicht geldt voor activiteiten die gevolgen hebben voor het NNN, zoals de aanleg van wegen, bedrijventerreinen, woningbouw, landbouwactiviteiten en windmolens.

Om de compensatieplicht te regelen is er sinds 1 januari 2020 de Wet natuurbescherming (Wnb) van kracht. Hierin zijn de regels voor compensatie opgenomen (Rijksoverheid.nl).

In Nederland is de natuur beschermd langs twee sporen. Enerzijds is er de *soortbescherming* in het kader van de Wet natuurbescherming. Anderzijds is er de *gebiedsbescherming* in het kader van Wet natuurbescherming en het NNN. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren.

3.1.1 Compensatieopgave NNN

De Wnb bevat criteria waaraan de kwaliteit van de te compenseren natuur moet voldoen. Deze criteria hebben betrekking op onder andere de oppervlakte, de ligging, de soortenrijkdom en de verbinding met andere natuurgebieden.

Wat betreft de oppervlakte geldt dat de compensatie minimaal gelijk moet zijn aan het oppervlakteverlies door de aantasting van de natuur. Ook moet de kwaliteit van de compensatienatuur minimaal gelijk zijn aan die van de aangetaste natuur. Daarbij wordt gekeken naar de aanwezige vegetatie, het voorkomen van beschermde soorten en de ecologische processen die in het gebied plaatsvinden.

Verder geldt dat de compensatienatuur bij voorkeur aansluit op bestaande natuurgebieden en ecologische verbindingzones, en dat er sprake moet zijn van duurzame instandhouding van de compensatienatuur gedurende ten minste 30 jaar.

Om de kwaliteit van de compensatienatuur te waarborgen, moet er na aanleg of herstel van de natuur een monitoringsprogramma worden opgesteld en uitgevoerd. Hiermee kan worden gecontroleerd of de natuur zich op de gewenste manier ontwikkelt en kan indien nodig tijdig worden bijgestuurd.

Wanneer er geen aansluiting op bestaande NN mogelijk is, kan hiervan worden afgeweken door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden of fysieke compensatie op afstand van het gebied; of op financiële wijze: enkel indien fysieke compensatie redelijkerwijs onmogelijk is, kan financiële compensatie worden geboden (Artikel 3.35 Afwijking Natuurnetwerk Nederland, Wnb).

In navolging van bovenstaande, kan worden geconcludeerd dat wanneer er een gebied van bijvoorbeeld 250m² wordt aangemerkt als gebruiksvlak, er ten minste een evenzo groot oppervlak moet worden gecompenseerd, waarbij ook rekening moet worden gehouden met de kwaliteit van de natuur voordat de aantasting plaatsvond. In bovenstaande voorbeeld geldt per kavel met gebruiksvlak van 250 m² een compensatieplicht van ten minste 250 m². Hier bovenop kan nog een aanvullende eis worden gesteld wanneer het bijvoorbeeld gaat om oud bos dat moet worden gecompenseerd. Hierbij valt te denken aan een factor waarmee het aantal vierkante meters moet worden vermenigvuldigd om de juiste kwaliteit van het compensatieoppervlak te kunnen behalen.

3.1.2 Bescherming van houtopstanden (voormalige boswet)

Houtopstanden zijn enkel onder de Wnb beschermd wanneer deze buiten de bebouwde kom liggen. Wanneer houtopstanden binnen de bebouwde kom liggen, dan gelden de gemeentelijke kapregels. Daarbuiten geldt de Wnb; dit is van toepassing op De Oosterduinen. Onder de Wnb zijn houtopstanden beschermd indien die minimaal 10 are bedragen en wanneer er meer dan 20 bomen in één of meerdere rijen staan. Voor dergelijke houtopstanden geldt bij kappen een meldingsplicht en een herplantplicht. Ook is mogelijk een ontheffing en compensatie nodig. Voor de kap van houtopstanden buiten de kom is ook een omgevingsvergunning bij de gemeente nodig. Dit onderdeel wordt in het volgende hoofdstuk nader uitgewerkt.

In het plangebied, liggen diverse percelen van het beheertype N16.03: Droog bos met productie. Omvorming van (een gedeelte van) dit type beheer naar beheertype N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos in de vorm van natuurcompensatie versterkt de NNN.

3.1.3 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming (Wnb) deelt soorten in drie beschermingsregimes in. Daarnaast zijn er (per provincie en landelijk) vrijgestelde soorten en jaarrond beschermde vogelnesten. Op het onderdeel soortenbescherming zal in het volgende hoofdstuk verder worden ingegaan, wanneer de inventarisatie van flora en fauna wordt besproken.

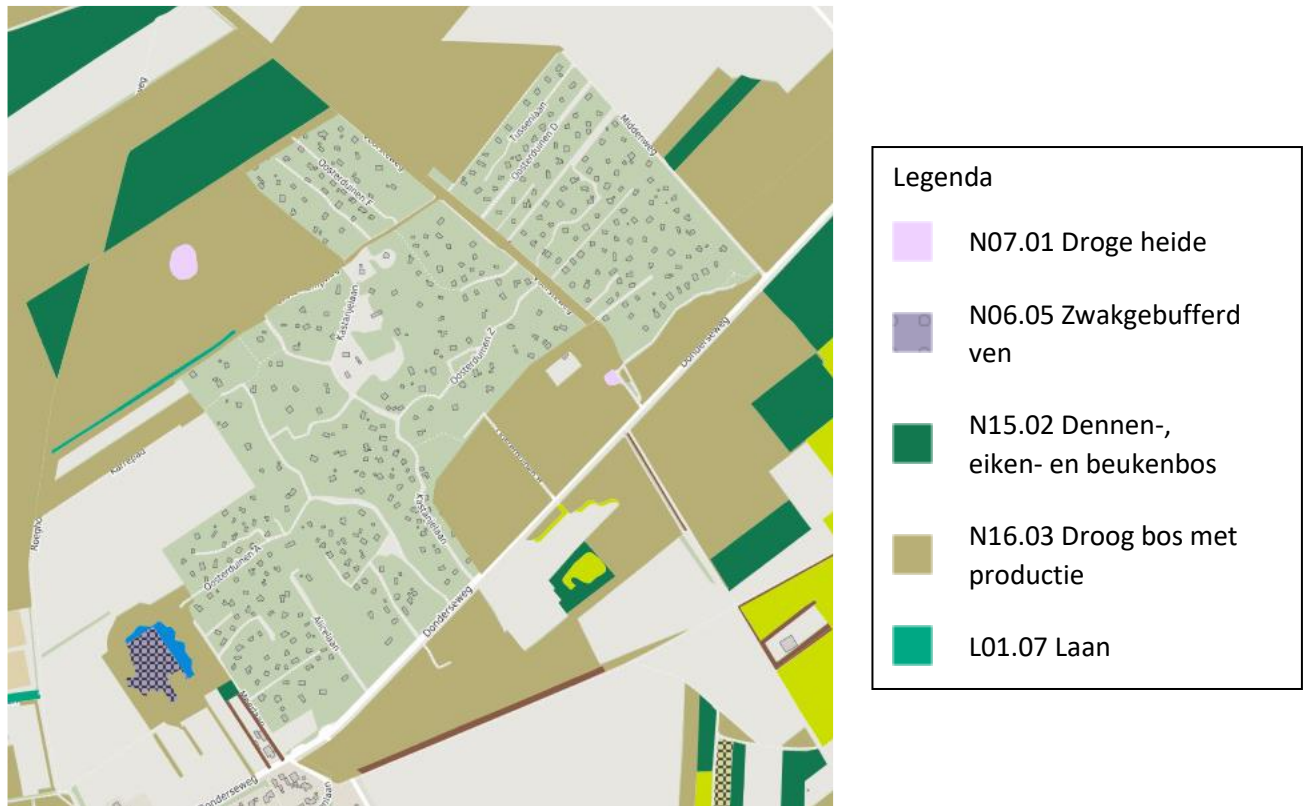
3.1.4 Gebiedsbescherming

Het gebiedsbeschermingsdeel van de Wnb beschermt Natura 2000- gebieden. Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en/of Vogelrichtlijn. Voor activiteiten die mogelijk effect hebben op deze gebieden, is toetsing aan de wet Natuurbescherming vereist. Ook activiteiten buiten een Natura 2000-gebied kunnen negatieve effecten veroorzaken en moeten worden getoetst. Dit wordt externe werking genoemd. Ook bossen en landschapselementen met opgaand groen (houtopstanden) worden, voor zover ze buiten de bebouwde kom liggen, beschermd door de Wnb.

Het NNN is planologisch beschermd. Het NNN in de provincie Drenthe kent in principe geen externe werking zoals die voor Natura 2000-gebieden aan de orde kan zijn.

3.2 Provinciaal Natuurbeheerplan

De provincie heeft in het provinciaal Natuurbeheerplan doelen vastgesteld om de natuur te behouden en te herstellen. In het Natuurbeheerplan 2020 is de actuele situatie aangegeven met behulp van beheertypen (figuur 6).

Figuur 6. Beheertypen in het provinciaal Natuurbeheerplan (toelichting in tekst).

Deze beheertypen geven een bepaalde kwaliteit aan:

- N07.01 Droge heide
- N06.05 Zwakgebufferd ven
- N15.02 (donkergroen) - *Dennen-, eiken- en beukenbos zonder productie*
- N16.03 (lichtbruin) - *Droog bos met productie*. Dit bostype is de productievariant van het bostype N15.02.
- N12.02 (geelgroen) - *Kruiden- en faunarijk grasland* (restant stuifzand waar geparkeerd wordt; is eigenlijk een stukje bosrand);

Op de provinciale ambitiekaart voor het natuurbeheerplan van 2023 zijn alle gekleurde delen langs de Donderseweg donkergroen - Dennen-, eiken- en beukenbos zonder productie (N15.02). In deze delen wordt een natuurlijker karakter van het bos nagestreefd dan nu het geval is. Niet ingekleurde delen, hebben geen beheertype en er is geen ambitie voor vastgesteld (Nationaalgeoregister, 2022).

In het plangebied wordt voor zover bekend hout geoogst in het type N16.03 Droog bos met productie (lichtbruin) . De potentie om het actueel aanwezige bos van type N16.03 om te vormen naar type N15.02 (donkergroen) is groot.

3.3 Kaders voor transformatie naar permanente bewoning vanuit Provincie Drenthe

De Provincie Drenthe heeft aangegeven dat transformatie in bepaalde gevallen mogelijk is, maar dat in ieder geval rekening moet worden gehouden met een ligging in (nabijheid van) het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en/of een Natura 2000. Afhankelijk van de nieuwe functie van het park moet bijvoorbeeld bekeken worden of compensatie of extra natuurontwikkeling nodig is. De provincie is primair verantwoordelijk voor deze regelgeving. De provincie Drenthe ziet transformatie van recreatie naar wonen per definitie als verzwaring van de functie, omdat het terrein intensiever wordt gebruikt. De bijbehorende aantasting van de kwaliteit van het NNN moet altijd worden gecompenseerd (VVP Drenthe, 2022).

Tevens heeft de provincie aangegeven dat er een meerwaarde moet worden gecreëerd, waarbij wordt bedoeld dat transformeren meer moet inhouden dan alleen het veranderen van de bestemming van een park. Bestaande knelpunten moeten worden opgelost én er moet iets worden toegevoegd; een kwaliteitsimpuls. Wat die precies moet/kan zijn hangt van de situatie af en verschilt dus per park. Het toevoegen van meerwaarde is een eis die de Provincie Drenthe stelt (VVP Drenthe, 2020).

3.4 Kaders vanuit de Gemeente Noordenveld

De gemeente Noordenveld wil in overleg met de provincie Drenthe en andere partijen komen tot een duurzame oplossing voor de situatie die is ontstaan rond de permanente bewoning van recreatiewoningen in de gemeente.

De uitgangspunten van de gemeente Noordenveld bij omzetting naar permanente bewoning zijn in ieder geval een gebiedsgerichte benadering met locatiespecifieke afwegingen. De gemeente stelt eveneens dat er een ruimtelijke, maatschappelijke, ecologische of landschappelijke meerwaarde moet ontstaan. Verder moet aan het overig provinciaal beleid op het vlak van onder meer wonen en natuur worden voldaan en aan de wettelijke normen.

In het document 'Expeditie Norgerduinen' komt bovenstaande als volgt terug:

Bij terreinen in de Norgerduinen waar een transformatieopgave voor de hand ligt, is voor iedereen -onder voorwaarden- de mogelijkheid aanwezig om er te wonen. Deze voorwaarden worden omschreven als:

- Bij transformatie moet er een ruimtelijke, maatschappelijk en/of landschappelijke meerwaarde ontstaan voor de Norgerduinen.
- Waar wonen in het bos wordt toegestaan is de kwaliteit van de natuurwaarden van het bos en/of de landschappelijke waarden van de directe omgeving en de fysieke en sociale veiligheid toegenomen (Expeditie Norgerduinen, 2017).

De Norgerduinen zijn een cultuurhistorisch uniek en waardevol bosgebied, waar mensen en inheemse flora en fauna zich thuis voelen. Vanuit de genoemde uitgangspunten en de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van bewoners, gebruikers en bevoegd gezag wordt gewerkt aan een toekomstbestendige en evenwichtige verdeling van de landschaps- en natuurwaarden, geaccepteerde en gedragen vormen van wonen en verblijf en een hoogwaardig toeristisch-recreatief gebruik en aanbod.

De landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten bepalen het gebruik. Voor het plangebied betekent dit dat de biodiversiteit van flora en fauna, kenmerkend voor de (oude) bossen toeneemt. Er is respect voor oude, waardevolle bomen en landschappelijke elementen en uitheemse beplanting is verbannen. Recreatie en de vrijetijdseconomie dragen bij aan de leefbaarheid in Norg en de Norgerduinen. De Norgerduinen zijn beschikbaar voor hoogwaardige verblijfsrecreatie. Maar dit mag niet ten koste gaan van het natuurlijke, bosrijke karakter van de Norgerduinen.

3.5 Geldende kaders bij transformatieproces De Oosterduinen naar permanente bewoning

Samenvattend gelden dus de volgende kaders:

- Wet en regelgeving m.b.t. soortbescherming, houtopstanden en gebiedsbescherming dient te worden gevolgd,
- Er geldt een compensatieplicht voor het verlies aan areaal met een aanduiding NNN,
- Er moet een ruimtelijke, maatschappelijke en/of landschappelijke meerwaarde worden gecreëerd bij transformatie naar permanente bewoning,
- Bestaande knelpunten moeten worden opgelost,
- Een kwaliteitsimpuls moet worden toegevoegd,
- En waar wonen in het bos wordt toegestaan is de kwaliteit van de natuurwaarden van het bos en/of de landschappelijke waarden van de directe omgeving en de fysieke en sociale veiligheid toegenomen.

H4 Kwetsbaarheidsanalyse: wet en regelgeving flora en fauna

In dit hoofdstuk wordt nader toegelicht met welke eisen en regels rekening moet worden gehouden in het plangebied wanneer het gaat om de soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming. Derhalve is er een inventarisatie van flora en fauna door middel van een combinatie van bureauonderzoek en veldonderzoek toegepast. Het plangebied is vanaf de ontsluitingswegen en paden geïnventariseerd en het beeld is daarom onvolledig. Alleen door aanvullende en oppervlak dekkende (veld)inventarisatie kan een volledig beeld worden verkregen.

In Bijlage 1 zijn de soorten weergegeven die in (de omgeving van) het plangebied zijn vastgesteld.

4.1 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming deelt soorten in drie beschermingsregimes in, daarnaast zijn er (per provincie en landelijk) vrijgestelde soorten en jaarrond beschermde vogelnesten. De volgende categorieën worden onderscheiden:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').
4. vrijgestelde soorten in de provincie Drenthe;
5. Jaarrond beschermde nesten (jaarrond beschermde nesten - categorie 1 t/m 4 - en mogelijk jaarrond beschermde nesten -categorie 5).

4.1.1 Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Van sommige soorten vogels is het nest jaarrond beschermd, ook buiten de broedtijd.

Tevens is het opzettelijk verstoren verboden, voor zover dat van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort. Het is bijvoorbeeld wel toegestaan om in de winter ganzen te verjagen van akkers met wintergraan, maar wanneer daarmee ook zeldzame soorten worden verjaagd, kan dat verboden zijn omdat er sprake kan zijn van een wezenlijke invloed.

4.1.2 Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Foto 1: Vleermuisverblijfplaatsen in spouwmuren, onder dakpannen en achter omlijstingen zijn het hele jaar beschermd.

4.1.3 Andere soorten (WnbA)

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de soortenlijsten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn, maar een uitwerking op nationaal niveau zijn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' geldt voor een deel van deze soorten een landelijke vrijstelling voor handelingen en projecten genoemd in artikel 1.3, lid 1, onderdeel a. Daarnaast kent elke provincie een lijst van soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt.

4.1.4 Jaarrond beschermde nesten

De algemene regel is dat vogelnesten beschermd zijn op het moment dat ze in gebruik zijn als voortplantingsplek. Buiten de broedperiode zijn ze niet beschermd. Voor de nesten van een aantal soorten wordt een uitzondering gemaakt. Ze hebben jaar rond bescherming, net als dat geldt voor vaste verblijfplaatsen van andere beschermde soorten. De achtergrond is vaak dat het gaat om soorten die niet zelf een nest maken en afhankelijk zijn van de aanwezigheid van een nest of dat vogels de nestplek door het jaar heen gebruiken, ook als ze niet broeden. Bij jaarrond beschermde nesten wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij nesten

van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn en de nesten van soorten onder categorie 5 beschermd zijn als er onvoldoende alternatieven zijn.

4.1.5 Rode Lijsten

Naast de voornoemde beschermingscategorieën, kent de soortenbescherming de Rode Lijsten. Soorten die op een Rode Lijst staan, worden in Nederland bedreigd in hun voortbestaan. De Rode Lijst geeft op zich geen beschermingsstatus, maar kan meewegen in de beoordeling van effecten, het nemen van mitigerende maatregelen en invulling van de zorgplicht.

4.1.6 Zorgplicht

Tenslotte geldt er een zorgplicht ongeacht de soort: men moet voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dat betekent dat schadelijke handelingen zoveel mogelijk achterwege gelaten moeten worden. De schade moet bovendien zoveel mogelijk beperkt worden en zo mogelijk ongedaan gemaakt worden.

Foto 2: Om in te schatten of beschermde plant- en diersoorten aanwezig zijn, wordt ruimer gekeken dan het plangebied. Amfibieën die zich voortplanten in en rond het Schipmeer, gebruiken het gebied in een straal van honderden meters rond het voortplantingswater als landbiotoop.

4.2 Kappen bomen of houtopstanden

Met het oog op hun waarde voor natuur, landschap en klimaat dient de kap van bomen te worden voorkomen.

Foto 3: Dalkruid indiceert een goed ontwikkelde bosbodem.

Kappen is vergunningplichtig bij gemeente en provincie. Bomen in bossen groter dan 10 are of rijbeplantingen van meer dan 20 bomen vallen onder de werking van de Wnb. De Boswet, waarin de kap van bomen en houtopstanden voorheen geregeld was, is per 1 januari 2017 opgegaan in de Wnb. De Wnb regelt dat kap altijd gevolgd moet worden door herplant. De provincie is verantwoordelijk voor het beoordelen van kapmeldingen en het verlenen van ontheffingen. Daarnaast is er vaak ook een omgevingsvergunning voor kap bij de gemeente nodig. Wanneer dit wel of niet noodzakelijk is, is opgenomen in de Algemene plaatselijke verordening (Apv) van de gemeente Noordenveld. De gemeente neemt binnen 8 weken een besluit over de omgevingsvergunning. Bij het verkrijgen van een vergunning, moet 6 weken worden gewacht i.v.m. mogelijke bezwaren.

Minimaal vier weken voor de uitvoering moet bij de Provincie een kapmelding worden gedaan als er houtopstanden gekapt of gerooid (ontworteld) worden. De Provincie stuurt een ontvangstbevestiging als bewijs dat de melding ontvangen is. Als er vier weken na het doen van de melding geen bericht ontvangen is van de provincie, dan geldt dit als een stilzwijgende goedkeuring vanuit de provincie. Deze goedkeuring geldt voor een jaar na het doen van de kapmelding. Als de goedkeuringstermijn verstreken is terwijl de kap nog niet is uitgevoerd, moet een nieuwe melding worden gedaan. Wanneer de Provincie binnen vier weken een bericht stuurt, dat de melding niet goedgekeurd wordt, kan eventueel bezwaar worden aangetekend. Het kan voorkomen dat er spoedeisende redenen zijn om eerder te moeten beginnen met de kap. In dat geval kan een ontheffing worden aangevraagd van de wachttermijn van 4 weken.

Als er bomen door brand, storm of ziekte verloren zijn gegaan, dan geldt voor deze bomen ook de plicht tot herplanten binnen 3 jaar. Ook in deze gevallen moet een kapmelding bij de gemeente en provincie worden gedaan, ook al zijn de bomen al verloren gegaan.

Bij een goedgekeurde kapmelding moeten de bomen binnen 3 jaar na de kap herplant worden (herplantplicht) op dezelfde grond. De herplanting moet minimaal van gelijkwaardige kwaliteit zijn en dezelfde oppervlakte zijn als die waarop zich de gevelde houtopstand zich bevond. Het is mogelijk dat een spontane natuurlijke verjonging deze doelen realiseert. De herbebossing moet binnen een termijn van 3 jaar een bedekkingsgraad hebben van 80%, met boomsoorten die geschikt zijn om gelet op de bodemkwaliteit en waterhuishouding ter plaatse uit te groeien tot een volwaardige en duurzame houtopstand.

Indien het niet wenselijk is om op hetzelfde perceel de bomen weer te herplanten, kan bij de Provincie door de eigenaar een verzoek gedaan worden om deze op een ander perceel te herplanten (compensatie). Eén van de voorwaarden is dat de grond waarop de herbeplanting plaats vindt, vrij is van bos- en natuurcompensatieverplichtingen die zijn ontstaan uit hoofde van de Wnb en andere wet- en regelgeving. Een ontheffing moet binnen twee jaren na de kapmelding worden aangevraagd.

In het geval de herplant wordt uitgevoerd via het principe van natuurlijke verjonging, kan ontheffing van de drie-jarentermijn worden aangevraagd. Daarvoor moet verjonging kansrijk zijn en wordt de termijn opgerekt van drie naar vijf jaar. Een ontheffing moet binnen twee jaren na de kapmelding worden aangevraagd.

Het dunnen van bos, het kappen van bomen waarbij er voor de overblijvende bomen ruimte blijft bestaan, geldt als regulier bosbeheer. Als vuistregel geldt dat het dunningspercentage onder de 30% blijft, dat wil zeggen dat tweederde van de bomen blijft staan en het karakter van het bos behouden blijft. Dan is melding en herplant niet nodig.

Voor kappen van bomen is afhankelijk van de boomdikte en de woon- of recreatiebestemming een omgevingsvergunning nodig, dit wordt geregeld in het omgevingsplan en/of de APV.

4.2.2 Gedragscode Bosbeheer

Bij de uitvoering van bosbeheer kan niet altijd worden voorkomen dat in strijd met de verbodsbepalingen van de Wnb wordt gehandeld. Op basis van de Wnb is het mogelijk om bepaalde werkzaamheden, waaronder bestendig regulier bosbeheer, uit te voeren via een vrijstelling. Bij die vrijstelling geldt de voorwaarde dat wordt gewerkt volgens een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Daartoe is de Gedragscode bosbeheer opgesteld. Deze is erop gericht dat werkzaamheden op een zodanig zorgvuldige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding plaatsvindt van de verbodsbepalingen in de Wnb. Wanneer het bosbeheer wordt uitgevoerd volgens de Gedragscode bosbeheer, dan wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen en geldt (automatisch) een vrijstelling.

De Gedragscode bosbeheer spitst zich toe op soorten die in het bos voorkomen en legt de nadruk op soorten waarvan de duurzame instandhouding van de populaties mogelijk beïnvloed kan worden door de uitvoering van boswerkzaamheden. Daarom staan de vogelsoorten die vooral in het bos voorkomen en tevens zijn opgenomen in bijlage 1 van de Vogelrichtlijn en op de Rode lijst expliciet vermeld in de Checklist bosbeheer (VBNE.nl, 2022).

H5 Kwetsbaarheidsanalyse: effecten van bewoning op flora en fauna

In het vorige hoofdstuk is uiteengezet met welke wetgeving, die betrekking heeft op de flora en fauna in het gebied, allemaal rekening gehouden dient te worden. In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebied zelf en welke flora en fauna hier aanwezig zijn. Van de transitie van recreatief gebruik naar gebruik voor permanente bewoning wordt verwacht dat dit zal leiden tot druk op en/of een aantasting van de bestaande natuurwaarden. Hoe de te verwachten effecten van de transitie effect heeft op deze twee aspecten zal hier worden weergegeven.

5.1 Algemene effecten van verblijf en gebruik

Het permanent bewonen van recreatiewoningen is een fenomeen dat in Nederland steeds vaker voorkomt. Er zijn hier een aantal algemene effecten op flora en fauna van waar te nemen. Dit komt door de verzwaring van het gebruik van de omgeving dat plaats vindt bij permanente bewoning t.o.v. recreatief gebruik van een woning.

Gebruik als woning heeft veelal een groter ruimtebeslag dan gebruik als recreatieonderkomen; vaak worden aanbouwen geplaatst en verrijzen er allerhande bouwwerken op kavels wanneer deze gebruikt worden tegen de recreatieve bestemming in zoals een carport, tuinhuis, garage of houtopslag etc.. Dergelijke veranderingen in het landschap van het gebied door bouw van meer en/of grotere woningen en andere bouwwerken kunnen het uitzicht en de uitstraling van het gebied veranderen, wat kan leiden tot verstoring van de esthetische waarde van het gebied. Bovendien kunnen bouwwerken en verharde oppervlakten leiden tot een toename van licht- en geluidsoverlast in het gebied, wat kan leiden tot verstoring van de flora en fauna.

Een andere verzwaring van het gebruik zit hem in het punt dat de tuinen bij woningen over het algemeen meer als tuin ingericht en onderhouden worden. Bij omzetting van het gebruik van recreatie naar bewoning ziet men vaak dat beplanting wordt verwijderd en bomen worden gekapt. Dit is niet zondermeer toegestaan, maar wanneer men uitgaat van een permanente woonbestemming is dit wel vaak toegestaan. De aanname dat dergelijk gebruik ook bij recreatieve bestemming mogelijk en/of geoorloofd is, ziet men vaak terug in gebieden waar er langere tijd minder goed is gehandhaafd op permanente bewoning.

Door dit soort veranderingen in het gebruik kan permanente bewoning leiden tot verstoring van het natuurlijke ecosysteem. Bij recreatief gebruik is de bezetting tijdens de koude periode (oktober - maart) laag, maar over het algemeen is de aanwezigheid in het weekend groter dan doordeweeks en in de vakanties groter dan daarbuiten. Nu zijn er het hele jaar door meer mensen aanwezig. Dit gaat vaak gepaard met activiteiten die storend kunnen zijn voor de fauna, zoals het loslopen van huisdieren of hondengeblaf. Het dagelijkse gebruik van het gebied kan leiden tot verstoring van dieren in het gebied, zoals vogels, zoogdieren en insecten. Bovendien kan de verstoring leiden tot veranderingen in het gedrag en de populaties van de dieren, wat uiteindelijk kan leiden tot afname van de biodiversiteit in het gebied.

Gekeken naar de bodem, dan kan permanente bewoning leiden tot bodemverstoring en bodemverdichting. Dit kan optreden als gevolg van de bouw van huizen en andere bouwwerken, de aanleg van wegen en paden en het gebruik van zware

apparatuur. Bodemverstoring en bodemverdichting kunnen leiden tot een vermindering van de groei en de diversiteit van planten in het gebied.

Daarnaast kunnen veranderingen in de waterhuishouding van het gebied optreden door de aanleg van rioleringen en de verharding van oppervlakken. Veranderingen in de waterhuishouding kunnen leiden tot veranderingen in het bodemvocht, waardoor plantensoorten die van vochtige grond houden, kunnen verdwijnen en andere soorten de overhand krijgen.

De impact van permanente bewoning op de omgeving van het perceel waarop de woning staat, hangt af van het oppervlak en dichtheid van het betreffende perceel. Wanneer het gaat om een klein perceel met een oppervlakte van ca 600 m², wat nog grotendeels omsloten is door bos, maar wel volledig het karakter van een bewoond perceel heeft, beperkt het verdwijnen van het boskarakter zich tot dit perceel.

Wanneer percelen groter zijn, bijvoorbeeld ongeveer 1300 m², en er veel tijd wordt doorgebracht en gebruik van wordt gemaakt, kan dit een grote invloed hebben op de omgeving. Het bos kan dan teruggedrongen worden naar de randen van het perceel en door het aangrenzen van verschillende percelen kan het karakter van het gebied veranderen van bos naar dat van een coulisselandschap.

5.2 Huidige effecten van verblijf en gebruik in het plangebied

Er staan in de Oosterduinen 429 recreatiewoningen die grotendeels permanent worden bewoond, deels recreatief worden gebruikt door de eigenaren en deels recreatief door huurders. De staat van onderhoud en de kwaliteit van erven en erfafscheidingen variëren van zeer slecht tot zeer goed. In het plangebied is een brede variatie van extensieve recreatie in de natuur tot wonen met ingrijpende veranderingen in de natuurlijke omgeving.

Doordat er in het plangebied al grotendeels permanent wordt gewoond, zijn de algemene effecten op de natuurlijke omgeving zoals in de vorige paragraaf omschreven al duidelijk aanwezig. Op verschillende percelen binnen het plangebied is vrijwel alle begroeiing, waaronder bomen, gekapt en vervangen door enkel gras als begroeiing. Bij diverse woningen is de natuurlijke vegetatie vervangen door tuinplanten en exotische bomen en struiken. Daarnaast zijn er ook kavels waar een groot deel van de oppervlakte is bestraat of verhard, zoals met opritten en terrassen. Bij (bijna) alle woningen is er parkeergelegenheid, die vaak is afgestemd op het gebruik als recreatiewoning of permanente woning. Zo is de ontsluiting en parkeergelegenheid bij recreatiewoningen vaker half verhard en bij permanente woningen vaker bestraat.

In het plangebied zijn diverse elementen aanwezig die afbreuk doen aan het natuurlijke karakter van het bosgebied. Zo zijn er heggen, schuttingen, tuintjes, exotische struiken, tuinmeubilair, pergola's, bloempotten en houtopslag te vinden. Opvallend is de grote aanwezigheid van hoge erfafscheidingen, zoals de Laurierkers, Hedera, Fagus (Beukenhaag), Rhododendron, Bamboe en Thuja (Conifeerhaag). Voorbeelden zijn weergegeven in foto 4 t/m 15 op de volgende pagina's. Vooral de Laurierkers is populair als groene muur om het eigendom af te schermen, maar deze exotische soort contrasteert sterk met het natuurlijke karakter van het gebied.

Hetzelfde geldt voor de Rhododendron, die weliswaar minder vaak voorkomt. Ook de aanwezigheid van Conifeerhagen en Haagbeuk draagt niet bij aan de natuurlijke vegetatie van dit bosgebied.

Foto 4 : Bamboe zijn exotische soorten die snel groeit en veelal sterk woekeren.

Foto 5: hoge heg van haagbeuk gebruikt als erfafscheiding.

Foto 6: Erfafscheiding van Haagbeuk.

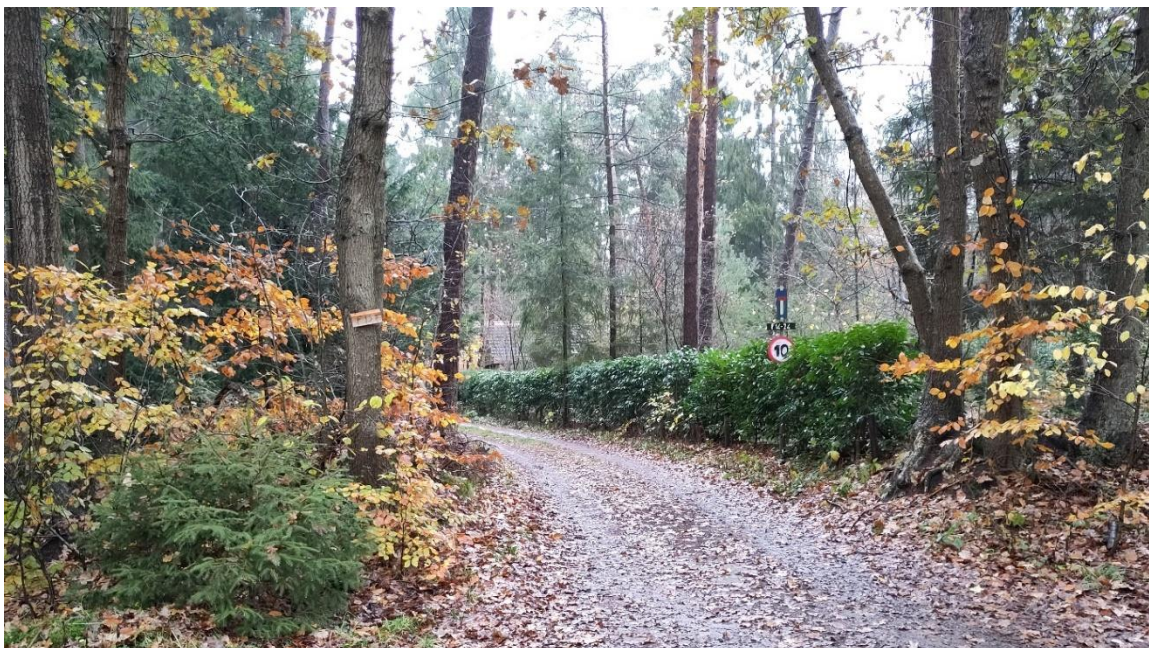

Foto 7: voorbeeld van een laurierhaag gebruikt als erfafscheiding.

Foto 8: In het gebied zijn ook diverse hoge schuttingen aanwezig, wat het natuurlijke beeld verstoort. Ook wanneer meer natuurlijke materialen zijn gebruikt, is dit geen wenselijke ontwikkeling binnen het bosgebied. Bovendien zijn sommige hekwerken zelfs te hoog voor dieren als de Ree en er is op sommige plekken stroomdraad toegevoegd.

Foto 9: een hoge schutting met stroomdraad om een erf af te schermen.

Foto 10: Op bepaalde locaties in het gebied zijn aarden wallen aangelegd om het natuurlijke karakter te behouden. Deze wallen zijn vaak voorzien van beplanting of takkenrillen. Helaas zijn er ook plaatsen waar gaas of zelfs prikkeldraad is gebruikt, wat risico's met zich meebrengt voor zowel mens als dier die erin verstrikt kunnen raken.

Foto 11: Gaashekken zijn vaak ontoegankelijk voor soorten als de Das en Egel, waardoor hun natuurlijke habitat wordt aangetast.

Foto 12: voorbeeld van een soort takkenril als erfafscheiding uitgevoerd met hekwerk van metaaldraad: slecht passeerbaar voor diverse soorten en kans op verstrikking. Wanneer takkenrillen niet goed worden uitgevoerd of te hoog worden vormen ze ook een brandgevaar: de opbouw van een takkenril dient zo uitgevoerd te worden dat er verbinding blijft met de bodem, zodat de takkenril vochtig blijft. Wanneer dit niet het geval is, kan het plantmateriaal te veel uitdrogen waarbij het brandbaar wordt; met alle gevolgen van dien.

Foto 13: Voorbeeld van een goed uitgevoerde lage takkenril ingezet als erfafscheiding.

Foto 14: Voor dieren (bijv. egels) niet passeerbare hekwerken en aanplant van exoten (Laurierkers).

Foto 15: Door bebouwing, verharding, bemest gras en exoten is de waarde voor de inheemse bosfauna laag.

5.3 Wijziging van bestemming recreatief naar permanente bewoning

Wanneer de huidige recreatieve bestemming zal wijzigen naar permanente bewoning is het aannemelijk dat bovengenoemde effecten in het gehele gebied zullen optreden wanneer er geen beperkende maatregelen worden genomen.

Voor de toetsing is, zoals genoemd, uitgegaan van 429 transitiepercelen. De belangrijkste effecten die te verwachten zijn vanuit de soortenbescherming worden afzonderlijk beschreven. Effecten kunnen onderscheiden worden naar schaal en tijdsduur.

De effecten van de verandering van het gebruik hebben een lokale uitstraling. Voor wat betreft de vrijkomende stikstof gaat het om kleine projecten die niet tot significante overschrijdingen in verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zullen leiden. Daarom is uitgegaan van een lokale uitstraling van effecten.

Permanente effecten betreffen het verlies van natuurlijk oppervlak door bebouwing, bestrating en overig gebruik, maar ook verlies aan verblijfplaatsen van bijvoorbeeld vleermuizen. Ook het gebruik brengt een permanente uitstraling met zich mee door de aanwezigheid van mensen, autoverkeer, geluid, licht, etc.

Tijdelijke effecten kunnen optreden tijdens kortdurende activiteiten zoals bouw, kap, grond- en aanlegwerkzaamheden in de aanlegfase. Tijdens deze werkzaamheden kunnen geluid, trillingen en licht uitstralen, kan er betreding plaatsvinden, kan er schade ontstaan aan leefgebieden van flora en fauna, kan er verstoring zijn door de aanwezigheid van mensen en machines en kan er stof en uitlaatgassen worden uitgestoten. De effecten van deze activiteiten hebben meestal een lokale uitstraling en de zone waarin toename van verstoring plaatsvindt is doorgaans beperkt tot maximaal 100 meter.

5.4 NNN kwaliteit: Afname bosareaal

Uit de inventarisatie van het plangebied is gebleken dat de bestemming wonen kan leiden tot ingrijpende veranderingen in de natuurlijke omgeving en dus kan leiden tot aantasten van de NNN-kwaliteit. Bij permanent wonen neemt het ruimtebeslag toe. In het kielzog van de mogelijkheid om het bebouwd oppervlak te laten groeien van 80 tot 100 m² zal dit ruimtebeslag naar verwachting verder toe nemen, ook als het totale gebruiksvlak gehandhaafd blijft op 400 m².

De groeiende behoefte aan ruimte resulteert vaak in het kappen van bomen om meer zonlicht te krijgen in de tuin of op de woning, of om de hoeveelheid bladeren en takken te verminderen. Dit kan leiden tot teruggang van de bosrand naar de perceelsgrenzen. Als dit proces zich ook voordoet op aangrenzende percelen, zal het effect extra zichtbaar zijn. In andere gebieden waar permanente bewoning van recreatiewoningen al langer plaatsvindt, is te zien dat het verdwijnen van bos als autonoom proces kan optreden. Er zijn voorbeelden bekend in het plangebied waar open plekken in het bos zijn ontstaan die tot meer dan 1000 m² kunnen oplopen. Op andere plekken wordt het boskarakter stap voor stap omgevormd tot een soort park of coulisselandschap door menselijk ingrijpen.

Het risico op aantasten van het bos is het grootst op relatief kleine kavels. Vanwege de hoge dichtheid van kavels zal deze afname sterker doorwerken op het geheel met

als resultaat dat het areaal gesloten bos nog verder afneemt en versnipperd raakt. Bij grotere percelen in de rest van het onderzoeksgebied (kavels groter dan 2000 m²) zal de impact naar verwachting beperkt blijven omdat daar de woonfunctie op de kavel minder dominant zal zijn. Op kavelniveau zou hier een bosareaal overwegende tussen de 10 en 20 % kunnen afnemen, waarbij ook grotere aaneengesloten delen bos in stand blijven.

Bij permanente bewoning verliezen de tuinen vaak de samenhang met het omliggende bos doordat ze worden ingericht als echte tuin. Dit wordt veroorzaakt door het kappen van solitaire bomen als overblijfsel van het oorspronkelijke bos, maar ook door het gebruik van niet-inheemse bomen, struiken en plantensoorten. Wanneer een gebied een transitie naar permanent wonen doormaakt, en het gebruiksvlak gehandhaafd blijft, moet de oppervlakte van 400 m² voor bos- en hoge natuurwaarden in ieder geval als afgeschreven worden beschouwd. Het is daarom belangrijk dat minimaal de definitieve oppervlakte van alle te transformeren woningen als basis dient voor de kwantitatieve natuurcompensatie. Een aanpassing van het gebruiksvlak naar een kleinere omvang zou derhalve ook een kleinere belasting van de natuurwaarden betekenen.

5.4.1 Kwaliteitsverlies resterende bos

Daarnaast kan het ruimtebeslag ook doorwerken in het overblijvende bos, bijvoorbeeld door de opslag van materialen en verhardingen (parkeren) op deze plekken. Dit is niet toegestaan. Het effect hiervan is moeilijk te voorspellen omdat iedere eigenaar daar anders mee om zal gaan. Hetzelfde geldt voor het gebruik van hekwerken en schutting. Als deze gebruikt worden buiten de gebruiksruijtte, bijvoorbeeld op de kavelgrens, wat momenteel al veelvuldig voorkomt in het plangebied, dan komt de faunapaseerbaarheid (nog meer) in het gedrang. In theorie kan dit effect overal op gaan treden. Zonder restricties is er een reëel risico op aantasting van de kwaliteit van het resterende bos en zal een extra compensatie nodig zijn.

5.5 Algemene conclusie soortenbescherming

Als gevolg van de transitie neemt de oppervlakte die bebouwd en gebruikt wordt, mogelijk toe. Een permanent effect is dat dit ten koste gaat van het leefgebied van beschermde planten en dieren. Bij tijdelijke werkzaamheden, zoals bouwwerkzaamheden kunnen beschermde planten en dieren worden verstoord, verwond en/of gedood. Dit is strijdig met zowel de Wnb als met het ruimtelijk beleid ten aanzien van het NNN. In Tabel 1 staan de belangrijkste effecten uit de natuurtoets die is uitgevoerd in het plangebied samengevat en daarachter zijn de vervolgstappen aangegeven die in hoofdstuk 7 verder zijn uitgewerkt.

Tabel 1. Mogelijke effecten ten aanzien van beschermde gebieden en soorten en te nemen vervolgstappen.

Beschermingscategorie	Effecten	Vervolgstappen
Gebiedsbescherming Natura 2000	Negatieve effecten uitgesloten	Geen
Gebiedsbescherming NNN	Oppervlakte- en kwaliteitsverlies	Compensatie Mitigatie NNN
Bescherming houtopstanden	Oppervlakte- en kwaliteitsverlies	Compensatie
Soortenbescherming:		
Vogels (Vogelrichtlijn)	Verstoring broedvogels	Quickscan Verstorende activiteiten buiten de broedperiode uitvoeren. Van bepaalde vogelsoorten is het nest op de nestlocatie het hele jaar beschermd.
Vleermuizen (Habitatrichtlijn)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen. Ontheffing WNb bij de provincie Drenthe aanvragen n.a.v. een vleermuisonderzoek en opstellen compensatieplan.
Eekhoorn-, Boom- en Steenmarter (WnbA)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen
Overige zoogdieren algemeen	Versnippering	Mitigatie NNN
Alpenwatersalamander (WnbA)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten, daarnaast risico op doden of verwonden individuen.	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen of (mogelijke) voortplantingswateren.
Hazelworm (WnbA)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten, daarnaast risico op doden of verwonden individuen .	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen. Takkenhopen aanleggen.

Amfibieën en reptielen algemeen	Verstoring en verlies van Verblijfplaatsen en (mogelijke) voortplantingswateren niet uitgesloten	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen en (mogelijke) voortplantingswateren.
Rode Lijstsoorten	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten	Provinciaal/gemeentelijk beleid, zorgplicht burger
Overige soortgroepen	Verstoring leefgebied	Algemene zorgplicht

5.5.1 Voorbehoud

Er is (nog) geen vlak dekkende inventarisatie uitgevoerd. Daarnaast kunnen beschermde en bedreigde soorten zich altijd nieuw vestigen. Deze inventarisatie heeft daarom een globaal en voorlopig karakter. De belangrijkste knelpunten die in het kader van het bestemmingsplan optreden, zijn aangegeven. Voor initiatiefnemers blijft altijd de zorgplicht vanuit de Wet natuurbeschermingswet gelden, waaronder de informatieplicht om zich voorafgaand aan een project zich op de hoogte te stellen van de aanwezigheid van beschermde soorten.

H6 Huidig gebruik en mogelijke invulling van inrichting van het gebied

Over het algemeen kan gesteld worden dat woningeigenaren van De Oosterduinen zich ervan bewust zijn dat hun woning in een bos- en natuurgebied ligt. Vanuit dit bewustzijn dragen de eigenaren verantwoordelijkheid en zorg voor het bos op en rond hun eigendom. Er bestaat een actieve Vereniging van Huiseigenaren Oosterduinen (VvHO).

De VvHO heeft de afgelopen jaren actief ingezet op het opstellen van een streefbeeld voor de Oosterduinen. Daarin is al voorgesorteerd op de kaders die zijn meegegeven vanuit de verschillende overheden zoals genoemd in hoofdstuk 3. Ondanks het feit dat er op het moment van schrijven gewerkt wordt om een nieuw aanspreekpunt voor de eigenaren te vinden, is er wel voor gekozen het traject wat is ingeslagen en de visie die daarop is gedeeld vanuit de VvHO mee te nemen in de overwegingen om in dit advies te komen tot een streefbeeld voor de Oosterduinen.

6.1 Doelstelling voor wonen, inrichting, gebruik en beheer en 'Expeditie Norgerduinen'

Al in 2015 is het bestuur van de VvHO begonnen met het opstellen van een toekomstvisie voor het gebied. Deze toekomstvisie 'Oosterduinen, daar wil ik (ver)blijven' is in 2016 uitgebracht. Sinds die tijd werkt de VvHO samen met de gemeente aan het project 'Versterking van de Oosterduinen' (Streefbeeld Oosterduinen, 2022).

In 2017 leidde dat tot een belangrijke bijdrage aan de 'Expeditie Norgerduinen' met een daarin geformuleerde transformatieopdracht. De verschillende eigenaren van de natuurgebieden rond Norg en de gemeente Noordenveld zijn daarom in 2017 tot een visie gekomen in het document 'Expeditie Norgerduinen'.

Het visierapport 'Expeditie Norgerduinen' beschrijft de wens om te komen tot waardevol bosgebied, waar mensen en inheemse flora en fauna zich thuis voelen en waar tevens rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied. Vanuit deze uitgangspunten is het de bedoeling dat de partijen samen komen tot een toekomstbestendige en evenwichtige verdeling van de landschaps- en natuurwaarden, geaccepteerde en gedragen vormen van wonen en verblijf en een hoogwaardig toeristisch-recreatief gebruik en aanbod.

Voor het plangebied de Oosterduinen betekent deze visie dat de biodiversiteit toeneemt. Hierbij is aangegeven dat men rekening dient te houden met oude, waardevolle bomen en landschappelijke elementen en dat uitheemse beplanting is verbannen. De Oosterduinen blijven beschikbaar voor hoogwaardige verblijfsrecreatie, maar dit mag niet ten koste gaan van het natuurlijke, bosrijke karakter van het gebied.

Uit bovenstaande visie blijkt dat gemeente en een groot deel van de woningeigenaren al een duidelijke richting voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied hebben gekozen. Een richting waarbij biodiversiteit en het bosrijke karakter de leidraad vormen. Waar het lastig wordt, is bij de invulling van hoe tot dit optimum van wonen in een biodivers bos te komen; welke waarden zijn (nog) aanwezig en wat

sluit daarbij wel of niet aan bij een natuurlijk bos? Hoe kan de verplichtte kwaliteitsimpuls zoals gesteld door de provincie worden behaald?

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de huidige status van het boskarakter in het plangebied, waarbij het streefbeeld wordt geschetst voor optimalisatie van dit karakter.

6.2 Inrichting van het gebied: Indeling in vlakken

Voor de hanteerbaarheid van het onderwerp wordt een indeling in vlakken voorgesteld. Ook wanneer het bos- en natuurvlak geheel met rust gelaten zou worden, zal de natuur zich door de menselijke aanwezigheid in de omgeving vaak niet optimaal kunnen ontwikkelen. Veel soorten zoogdieren en vogels zijn gevoelig voor verstoring. Het liefst zitten ze op afstand van mensen, waardoor bepaalde soorten niet in het plangebied zullen voorkomen of in lagere dichtheden dan zonder bewoning het geval is. Wonen in de natuur heeft dus altijd een effect.

In de Oosterduinen komen veel relatief kleine percelen voor ($<1000 \text{ m}^2$) waardoor de huidige bebouwing met het daarbij horende gebruik al een relatief groot deel van het perceel betreft. De huidige bewoning in het plangebied geeft een beeld van de wijze waarop het boskarakter kan verdwijnen bij intensivering van het gebruik. Direct rond de woningen kan de natuurlijke potentie, waarvoor het NNN is ingesteld, niet worden behaald.

De driedeling in vlakken dient om het onderwerp hanteerbaar te maken.

De indeling is gedaan in drie vlakken die een gradatie in gebruiksintensiteit weergeven:

- *Het woningvlak dat daadwerkelijk bebouwd is.*
Op deze plek is het bos fysiek geheel afwezig; uitbreiding van het bebouwde oppervlak leidt direct en onvermijdelijk tot de afname van het oppervlak aan bos. Dit betreft momenteel maximaal 80 m^2 . Een uitbreiding naar 100 m^2 wordt overwogen. Wanneer dit wordt toegestaan, moet worden nagedacht over een compensatie van verloren oppervlak van bos.
- *Het gebruiksvlak waarbinnen de gebruiksintensiteit varieert.*
Dit betreft het erf of gebruiksvlak behorend bij de woning (het woningvlak valt binnen dit gebruiksvlak).
Het verharden van een toegangspad onttrekt oppervlak aan het bos vergelijkbaar met het bebouwen ervan, maar het in stand houden van een 'bosweide' heeft al een minder grote impact, omdat open plekken met gras ook van nature in het bos voorkomen. Er zijn door verschillende vormen van inrichting en gebruik gradaties tussen volledige onttrekking aan het bos tot een grote mate van natuurlijkheid. Wanneer geen restricties worden opgenomen voor beplanting, verharding van het erf etc. is het aannemelijk dat het verlies van natuurwaarde door permanente bewoning, zoals dit op diverse kavels al zichtbaar is, doorzet naar de rest van het plangebied. Hierdoor zal de natuurwaarde dermate afnemen dat compensatie van dit verlies benodigd is.

Zoals weergegeven in hoofdstuk 3 betreft dit een compensatie van oppervlak ten minste gelijk aan het oppervlak wat verdwijnt. Momenteel gaat het om een stuk van 400 m^2 per erf. Dus ten minste $429 \times 400 \text{ m}^2 = 171.600 \text{ m}^2$ aan oppervlakte

compensatieterrein wanneer het huidige gebruiksvlak gehandhaafd blijft. Dit is een behoorlijk groot aantal vierkante meters. Hoe groter de compensatie, hoe groter de inspanning om dit voor elkaar te krijgen op verschillende vlakken. De gemeente heeft aangegeven dat dit een oppervlakte is die erg groot is en daarom een aanpassing van dit gebruiksvlak overweegt naar 250 m². In dat geval gaat het ten minste om een compensatieterrein van 429x250m²= 107.250m². Een dergelijke aanpassing zou moeten worden besproken in de overleggen om tot een definitieve versie van het transformatieplan te komen.

- *Het bos- en natuurlak.*

Er wordt aangeraden om vanuit de gemeente een duidelijke bestemming aan te geven voor het gebied, waardoor gebruik van de kavel duidelijk wordt beperkt en afgebakend. Een omvorming van het gebied van een recreatiebestemming naar een bosbestemming zou hier een mogelijkheid kunnen zijn die is verkend in het licht van de meegegeven kaders. Dit zou inhouden dat de natuur in het gebied op de eerste plaats komt te staan en de invulling hiervan zal in het volgende hoofdstuk verder uitgewerkt worden.

6.3 Huidig gebruik van gebruiksvlakken in het plangebied en streefbeeld

Een bos is niet slechts een verzameling bomen, maar het vormt één geheel van de kroonlaag boven tot de bodem waarin de bomen wortelen. Op open plekken, waar geen kroonlaag aanwezig is, krijgt verjonging van het bos een kans. Het beheer van het bos moet gericht zijn op het versterken van het natuurlijke karakter waarbij het bos beter tegen een stootje (onvermijdelijke verstoring als gevolg van wonen en gebruik gronden) kan.

6.3.1 Beheer voor versterking van het natuurlijke karakter

De bestaande waarden zijn het gemengde bos met de daarin vastgestelde biodiversiteit. Het reliëf herinnert aan de geschiedenis als stuifzandlandschap, waarbij de houtwallen fungeerden als landschappelijke begrenzingen en veekeringen. Het is essentieel om het reliëf, waar dat aanwezig is, te handhaven. In sommige gevallen kan het reliëf versterkt worden, door bijvoorbeeld grond die bij een verbouwing vrijkomt her te gebruiken in het herstel van een houtwal of door een laagte af te plagen. Hierdoor wordt water ingevangen en kunnen vochtminnende vegetatietypes tot ontwikkeling komen. Dit zal echter incidenteel aan de orde kunnen zijn.

De kwaliteit van het bos kan worden afgelezen aan de diversiteit van de planten- en diersoorten die er voorkomen. Wanneer het lichtklimaat verbetert, komen er meer kenmerkende planten van bosranden voor. Dit heeft weer tot gevolg dat het aantal vogels dat in struiken en bosranden broedt toeneemt. Door de gevarieerdere structuur van het bos met een grotere variatie aan insecten, neemt het aantal vleermuissoorten toe. Ook diverse soorten reptielen zoals de ringslang en hazelworm worden steeds vaker waargenomen en planten zich er voort. Bovendien ontstaan er aantrekkelijke open plekken voor konijnen en levendbarende hagedissen. Het gebied wordt daarnaast ook rijker aan vlinders, libellen en andere ongewervelde dieren. Deze toename van biodiversiteit toont aan dat het bos op een gezonde manier wordt beheerd en dat er aandacht is voor het creëren van een gevarieerde leefomgeving voor verschillende soorten flora en fauna.

6.3.2 Vormen van inrichting en gebruik om het natuurlijke karakter te versterken

In het gebied zijn verschillende exotische soorten bomen en struiken aanwezig, die afbreuk doen aan het natuurlijke karakter. Om de natuurlijke uitstraling te versterken, is het nodig om deze soorten te vervangen of te verwijderen. Doel is dat er een zo natuurlijk mogelijk geheel ontstaat waardoor het voor mens, dier en natuur aangenaam is. Door het uitvoeren van beheermaatregelen worden geleidelijke overgangen gecreëerd en worden de natuurlijk aanwezige potenties versterkt.

Vooraf Laurierkers, Conifeer en Haagbeuk worden veel gebruikt om groene afscheidingen te creëren, maar als deze in de vorm van een heg zijn aangelegd, hebben ze een onnatuurlijk rechte vorm die normaal gesproken niet in een natuurlijk bos te vinden is. Bij herbeplanting met inheemse soorten moet er daarom gekozen worden voor natuurlijk gevormde, speelse lijnen. Ook kunnen rechte heggen omgevormd worden naar strategisch gelegen bosjes met natuurlijke vormen en lijnen.

Toch is het vanwege de ecologische meerwaarde van fijnspar en lariks, soorten die ook niet van nature thuishoren in het bos in dit gebied, nog wel wenselijk om deze in lage dichtheid te behouden. Bij deze boomsoorten komen namelijk andere soorten voor die exclusief aan deze soorten zijn gebonden. Deze soorten hebben bijvoorbeeld een ecologische waarde voor roofvogels, uilen, eekhoorns en bepaalde paddenstoelen. Het is wenselijk hun aantallen over een langere periode terug te dringen tot slechts enkele bomen of groepen, maar om ze niet geheel te verwijderen. Vooral de plekken met een dergelijke ecologische meerwaarde zijn van belang voor de biodiversiteit. Op deze manier kan de biodiversiteit behouden blijven, terwijl het natuurlijke karakter van het gebied wordt versterkt.

Het hout dat bij het onderhoud en beheer op de Oosterduinen vrijkomt, blijft voor een groot deel in het bos. Vrijkomend stamhout kan worden verkocht; voor de stammen wordt een hoogwaardige toepassing gezocht, bijvoorbeeld zaaghout. Dit kan zelfs direct weer terug komen als bouwhout voor het park. Tophout en takken blijven liggen of kunnen worden verwerkt in takkenrillen. In een echt natuurlijk bos zou al het hout blijven liggen, maar aangezien er herplant wordt verwacht, is dit een maatregel die niet in alle gevallen passend is. In sommige gevallen zouden (enkel op) grotere bospercelen kleine stukjes bosgrond geplagd kunnen worden om de ontwikkeling van de kruidlaag te bevorderen. De bedekking van strooisel en mos verdwijnt hierdoor en op deze plekken kunnen kruiden en grassen weer kiemen en profiteren specifieke groepen dieren, bijvoorbeeld loopkevers. Ook het strooisel kan verwerkt worden in de takkenrillen.

De aanleg van takkenrillen en het laten staan en liggen van dode bomen zorgen ervoor dat de hoeveelheid dood hout in het bos wordt vergroot en dat draagt bij aan het vastleggen van koolstofdioxide voor langere tijd. De opbouw van koolstof in de strooisel en humuslaag in de bodem is namelijk onder andere afhankelijk van de hoeveelheid strooisel die aangevoerd wordt. Om deze opslag te verbeteren en vervolgens op peil te houden, moet de voorraad dood hout wel steeds worden aangevuld omdat het aanwezige hout ook weer geleidelijk verteert. Dit materiaal kan op den duur ook weer verteren, maar heeft normaal gesproken een zeer lange levensduur.

Hogere takkenrillen verminderen de inkijk in het bos, waardoor de zichtbaarheid en daarmee de verstorende invloed van de aanwezigheid van mensen afneemt. Dode stammen en takken vormen ook een belangrijke voedselbron voor onder meer paddenstoelen, insecten, mezen en spechten. Daarnaast vinden dieren er schuilplaatsen en dekking, waaronder de hazelworm die in het gebied leeft.

Een andere maatregel om doorzichten af te schermen en juist natuurlijke visuele barrières aan te brengen (dieren zien minder van de menselijke aanwezigheid en koppelen geluid minder snel aan gevaar), is de aanplant van inheemse wintergroene struiken als Brem, Jeneverbes, Hulst, Taxus en Klimop. De bosranden kunnen versterkt worden met inheemse besdragende struiken zoals Vlier, Lijsterbes, Vuilboom en Inlandse vogelkers. Deze hebben een grote waarde voor onder meer vogels en insecten.

Het wordt sterk aanbevolen om inheemse bomen en struiken aan te planten/te herplanten op plekken waar bos momenteel ontbreekt (met uitzondering van paden). Dit is bijvoorbeeld het geval op de kavels waar nagenoeg alle beplanting is verdwenen en enkel gazongras te vinden is; gazongras heeft een zeer beperkte waarde voor de biodiversiteit. Enkel door dergelijke maatregelen is herstel van het boskarakter op dit soort plekken mogelijk. Aan de noordzijde van de Donderseweg bestaat een kans om het bosrandkarakter te versterken (lichtval door de aanwezigheid van de weg; ligging op het zuiden). Ook aan de Grote Kampweg zou er meer lichtinval gegenereerd kunnen worden, zodat er meer ontwikkeling is van kruiden (hierdoor ontstaat een corridor voor kleine fauna). Aan de zuidzijde van het Karrepad zou mogelijk het naastgelegen perceel aangekocht kunnen worden om dit te ontwikkelen tot brede bosrand.

In het plangebied bevinden zich een aantal faunaknelpunten. Een onderzoek naar hoe de faunapasseerbaarheid van de Donderseweg kan verbeteren wordt aangeraden.

6.3.3 Wonen: menselijke aanwezigheid en geluid

Het is raadzaam om de uitbreidingsmogelijkheden van bebouwing beperkt te houden vanwege de beperkte oppervlakte van de percelen. Het behoud van het boskarakter en de samenhang van het gebied is namelijk van groot belang. Wanneer er toch grootschalige bebouwing plaatsvindt, zal dit niet alleen negatieve gevolgen hebben voor het verloren oppervlak, maar ook voor de versnippering van het bos, wat het grote geheel verder aantast.

Om de invloed op de natuurlijke omgeving te beperken, is het van belang dat hekwerken in het bosvlak zo veel mogelijk worden beperkt. Indien hekken toch noodzakelijk zijn, dienen ze passeerbaar te zijn voor fauna en te zijn voorzien van onopvallende kleuren. Om de doorgang van dassen te waarborgen, moet er minimaal om de 50 meter een doorgang van minimaal 30 tot 40 centimeter aanwezig zijn. Bovendien moet er tussen de bosbodem en de onderkant van het hek een vrije ruimte van 25 centimeter zijn. Het hekwerk mag maximaal 120 centimeter boven het maaiveld uitsteken, om zo de passeerbaarheid voor reeën te waarborgen. Op deze manier kan er zoveel mogelijk rekening gehouden worden met de fauna en kan het natuurlijke karakter van het bos behouden blijven.

(Buiten)verlichting en de uitstraling hiervan naar bos- en natuurvlak zou zo veel mogelijk voorkomen moeten worden: *Verlichten?: zo weinig mogelijk; alleen op plekken waar en momenten waarop nodig; alleen op voor mensen relevante oppervlakten richten en verstrooiing juist voorkomen; aantal verlichtingspunten, hoogte, richting, intensiteit en luminantie optimaliseren; vleermuishabitat bewust ontzien en afschermen. En als allerlaatste maatregel wellicht op plekken waar dit kan een vleermuisvriendelijke 'kleur' gebruiken (Limpens, 2017).*

6.3.4 Boom- en struiksoorten

Boomsoorten die in een natuurlijk Drents bos thuishoren, zijn Zomer- en Wintereik, Beuk, Ruwe en Zachte berk, Ratelpopulier, Wilde Mispel en Grove den. In lage dichtheden kunnen ook andere soorten voorkomen. Het bos houdt zijn gemengde karakter. Op open plekken kan Grove den zich verjongen. Kleinere bomen en struiken die in dit bostype groeien, zijn Wilde lijsterbes, Sporkehout, Hazelaar, Gewone vlier en Hulst. In de bosranden groeien bramen en Sleedoorn. In lage dichtheden kunnen ook andere soorten voorkomen.

In het streefbeeld passen geen exotische soorten bomen en struiken (bijlage 3). Er wordt dringend geadviseerd om hun aandeel terug te dringen en verdere verspreiding te voorkomen. Amerikaanse eiken worden gekapt, zodat ze zich niet verder kunnen uitzaaien. Exemplaren die van belang zijn als nestboom of verblijfplaats worden behouden door ze te ringen en te kandelabereren of de top eruit te zagen (zonder de nestplaats te verstoren). De boom sterft door het ringen, zodat hij niet meer als zaadbron functioneert. Soorten als Laurierkers, Rhododendron (tenzij het een cultuurhistorische waarde heeft), Amerikaanse vogelkers, Amerikaans krentenboompje en Skimmia worden zo veel mogelijk verwijderd en bestreden.

6.3.5 Kruiden, grassen en heide

Naast opgaande bomen en struiken vormt de kruidlaag een belangrijk aspect van een natuurlijk en biodivers bos. Er groeien in het gebied allerlei inheemse grassen en kruiden. Deze zijn te vinden in de weides en gazons op de kavels, maar ook in de vorm van korte grazige vegetaties op andere plekken in het gebied. De kruidlaag is belangrijk om het terrein gevarieerd te houden. Een gazon kan mooi staan bij woningen, maar dit biedt weinig meerwaarde voor de biodiversiteit. Het is vooral een kwestie van schaal en vormgeving. Als je het gazon niet bemest, bewatert of bewerkt, zal het vanzelf een natuurlijke vorm aannemen die past bij de bodem en de hoeveelheid licht die erop valt. De waarde voor de biodiversiteit neemt hierdoor toe, maar enkel gras is nog steeds niet wenselijk in een gebied waarin een boskarakter wordt nagestreefd. Beter is het om op delen van de kavels een ontwikkeling naar gevarieerd, soms kruidenrijk grasland in te zetten door minder en ecologisch te gaan maaien en niet te bemesten. Voor wie toch wil bemesten, is enkel het gebruik van (eigen) compost of dierlijke mest aanbevolen. Het gebruik van kunstmest wordt sterk afgeraden.

Er wordt naar gestreefd om het oppervlak aan kruidlaag te laten toenemen en verbindingen te laten ontstaan tussen verschillende open plekken, wat ten goede komt aan reptielen, vlinders en andere dieren.

6.4 Stimuleren en adviseren van de woningeigenaren

Geadviseerd wordt om de woningeigenaren te ondersteunen bij het uitvoeren van de maatregelen die bijdragen aan het behoud en verbetering van de natuur- en landschappelijke kwaliteiten. Niet altijd zal een woningeigenaar op basis van de adviezen weten wat hen te doen staat. Het structureel bieden van ondersteuning via bijvoorbeeld de Vereniging van huiseigenaren Oosterduinen kan daarin stimulerend werken en de kwaliteit van de uit te voeren maatregelen borgen. Te denken valt aan jaarlijkse kennisdelingsmomenten in de vorm van een excursie of lezing, begeleiding van de aanplant, structurele advisering over beheer en het organiseren van een jaarlijkse gezamenlijk beheerdag. Landschapsbeheer Drenthe kan hierin vanuit het proces streekbeheer indien gewenst in opdracht van de gemeente een bijdrage aan leveren.

7 Maatregelen en borging

In het vorige hoofdstuk zijn is het huidige gebruik met een mogelijke invulling van inrichting van het gebied op basis van gebruiksvlakken met bijbehorende streefbeelden weergegeven. In dit hoofdstuk worden de geadviseerde maatregelen die daarbij zijn benoemd samengevat en het aspect van de borging belicht. Ten aanzien van de borging gaat het om een advies hoe zaken geregeld zouden kunnen worden. De gemeente legt deze borging in nader overleg met de vertegenwoordigers van De Oosterduinen vast.

Om tot deze set van maatregelen en borging te komen is met de diverse betrokken partijen afgestemd over de invulling hiervan. De voorwaarden zoals gesteld vanuit de provincie in transformatieprocessen waarbij gewerkt wordt naar een andere bestemming voor huidige recreatieparken zijn per gebied verschillend in te vullen. Daarom is gekeken naar de verschillende mogelijkheden waarbinnen een ontwikkeling plaats zou kunnen vinden. Met betrekking tot compensatie van het verlies aan natuurwaarde, is in hoofdstuk 6 vastgesteld dat het bij een gebruiksvlak van 250m² ten minste zou gaan om een oppervlakte van $429 \times 250 \text{m}^2 = 107.250 \text{m}^2$. aan oppervlakte compensatieterrein.

De provincie heeft aangegeven open te staan voor een compensatie van dit oppervlak binnen het terrein de Oosterduinen door middel van de herbestemming van het gebied van 'recreatie' naar de bestemming 'bos'. Echter kan dit enkel wanneer er een duidelijke invulling wordt gegeven aan de plannen voor het herstel en de versterking van het gebied dat niet aangeduid wordt als 'gebruiksvlak'. Ook binnen het gebruiksvlak zal rekening moeten worden gehouden met een aparte status van het wonen in een bosgebied. Het moet heel duidelijk zijn dat dit geen reguliere woonwijk wordt; een set met regels die moeten worden nageleefd en maatregelen die doorgevoerd dienen te worden in het gebruiksvlak zal hiertoe moeten worden opgesteld én geborgd worden in het nieuw op te stellen bestemmingsplan.

In het geval van een dergelijke omzetting van de bestemming kan compensatie van het verlies aan bosoppervlak door bewoning die plaatsvindt binnen het duidelijk afgebakende gebruiksvlak, dan uitgevoerd worden op de eigen kavels. Momenteel staat de natuurwaarde van het bos flink onder druk. De kwaliteitsimpuls zoals deze vanuit de provincie wordt vereist, kan gerealiseerd worden door (in sommige gevallen flink) in te zetten op herstel en verbetering van deze natuurwaarde op de eigen kavels. De menselijke invloed zal ook hier nog wel merkbaar zijn (bijvoorbeeld in de vorm van een smal onverhard voetpaadje), maar het in cultuur brengen door delen te verharderen of materialen op te slaan of op andere manieren onnatuurlijke elementen toe te voegen, is bij deze wijziging in het geheel niet toegestaan buiten het gebruiksvlak.

Dit zal resulteren in een kwaliteitsimpuls die voor de ene woningeigenaar ingrijpender is dan voor de ander: daar waar het bos momenteel geheel is verdwenen en opstallen of bouwwerken zijn geplaatst buiten het gebruiksvlak, zal herplant en/of sloop plaats dienen te vinden. Daar waar beplanting nog aanwezig is zal men zich kunnen (en moeten) richten op versterking van de natuurwaarden. Wie zich aan het geldende bestemmingsplan heeft gehouden, zal hiermee minder te hoeven 'doen' dan een ander die dit niet heeft gedaan.

Aan de andere kant zou een dergelijke invulling van de kwaliteitsimpuls uitgevoerd op de eigen kavels kunnen voorkomen dat er naar compensatie buiten het plangebied moet worden gezocht.

7.1 Bos/natuurvlak

Tot bos/natuurvlak worden de gronden buiten het woonvlak/gebruiksvlak gerekend, Dit dient als zodanig te worden aangeduid in het nieuwe bestemmingsplan. Bos en natuur is een belangrijke kernwaarde voor het gebied.

Maatregelen:

Het versterken van het karakter van het bos en de bosranden is een kwestie van beheer en het handhaven van afspraken m.b.t. opstanden en opslag van materialen. Er zijn verschillende mogelijkheden om de natuurlijke omgeving op specifieke locaties te verbeteren. Ten aanzien van het bos gelden enkele onderscheidene aandachtspunten voor de verschillende deelgebieden.

Deelgebied specifiek:

- Aan de noordzijde van de Donderenseweg bestaat er de kans om het bosrandkarakter te versterken, mede door de aanwezigheid van de weg en de ligging op het zuiden.
- Op de Grote Kampweg kan meer lichtinval worden gegenereerd, wat kan leiden tot een betere ontwikkeling van kruiden en kan fungeren als corridor voor kleine fauna.
- Tenslotte zijn er faunaknelpunten waar verbetering mogelijk is. Het is van belang om onderzoek te doen naar hoe de faunapasseerbaarheid van de Donderenseweg verbeterd kan worden.

Generieke aanbevelingen/maatregelen voor bos/natuurvlak

- Een aanbeveling is om exotische soorten bomen en struiken te verwijderen (zie bijlage 2).
- Fijnspar en lariks zijn van ecologische waarde en moeten beperkt behouden blijven, dit door het terugdringen van hun aandeel met behoud van enkele bomen of boomgroepen op de lange termijn.
- Op plekken waar naaldbomen voorkomen tegelijkertijd met paddenstoelen is de ecologische waarde dermate hoog dat behoud aanbevolen wordt.
- In bosranden is het raadzaam om doorzichten af te schermen met inheemse struiken, zoals Brem (zie bijlage 3).
- Versterking van bosranden kan plaatsvinden door aanplant met inheemse besdragende struiken als Vlier, Lijsterbes, Vuilboom en Inlandse vogelkers;
- In het bos dienen doorzichten afgeschermd te worden met inheemse wintergroene soorten als Hulst, Taxus en Klimop;
- Wanneer er stamhout en takken vrijkomen is het van ecologische waarde om dit te verwerken in takkenrillen;
- Het plaggen van kleine stukjes bosgrond kan helpen bij de ontwikkeling van een kruidlaag en kansen bieden voor loopkevers.
- Aanbevolen wordt om rechte heggen om te vormen tot strategisch gelegen bosjes met natuurlijke vormen en lijnen.

- op plekken waar momenteel bos ontbreekt (met uitzondering van paden) kan het planten van inheemse bomen en struiken de natuurwaarde verhogen. Op kavels waar bijna geen begroeiing meer te vinden is, gazon nagelaten, wordt herplant gezien als enige mogelijkheid om het boskarakter weer terug te brengen.
- Opslag/stallen van materialen, voertuigen e.a. evenals aanwezigheid van bouwwerken in het bosvlak zijn niet toegestaan, daar waar buiten het gebruiksvlak is gebouwd, dient bebouwing te worden verwijderd.
- Hekwerken in bosvlak beperken en dienen bij toepassing passeerbaar te zijn voor fauna en hebben onopvallende kleuren. Minimaal om de 50 m bevindt zich een doorgang van minimaal 30-40 cm (dassen). Tussen de bosbodem en de onderkant van het hek bevindt zich een vrije ruimte van 25 cm. De maximale hoogte van het hek bedraagt 120 cm boven maaiveld (passerbaarheid voor reeën).

Borging:

- Het hele gebied krijgt de bestemming bos, erven/gebruiksvlakken daarbinnen worden aangeduid. Daarbuiten richt het bestemmingsplan zich op behoud en versterking van bos;
- In het bestemmingsplan worden opslag van materialen en bouwwerken in het bosvak verboden;
- Maatregelen worden gefaseerd uitgevoerd door individuele eigenaren en of via een op te richten beheergroep/gezamenlijke werkdagen. Begeleiding kan worden uitgevoerd door landschapsbeheer Drenthe. De insteek hierbij is het vergroten van kennis m.b.t. het op een juiste manier uitvoeren (en beheren) van maatregelen;
- Boomkap en verharden moet worden voorkomen;
- Boomkap (t.b.v. terugdringen aandeel naaldbomen) onder begeleiding van professionals en in afstemming met gemeente;
- Voortgang van bosmaatregelen jaarlijks rapporteren en eens in vijf jaar evalueren.

7.2 Gebruiksvlak

Het is van belang dat de negatieve uitstraling van het gebruiksvlak naar het bos wordt beperkt en dat er een samenhang met het bos behouden blijft. De gemeente doet in overleg met de bewoners een voorstel. In dit voorstel wordt gekeken naar bestaande ligging van de woning, bijgebouwen en tuin. De situering wordt in het bestemmingsplan vertaald. Alle buiten de in het bestemmingplan vastgelegde gebruiksvlakken dient bos te zijn.

Maatregelen:

- De maatregelen richten zich op beperken van negatieve uitstraling richting het bos.
- Beperk/voorkom volledige verharding van het gebruiksvlak. Bij verharding is langdurige opslag van hout, een boot of caravan etc. inbegrepen;
- Om samenhang met het bos te behouden is de aanwezigheid van oudere bomen en struiken in een deel van het gebruiksvlak van belang;
- Het terugbrengen van het aandeel Laurierkers en Rhododendron in het gebruiksvlak
- Fijnspar en Lariks mogen in kleine aantallen worden gespaard; andere inheemse groenblijvers kunnen worden geplant;

- Bodemingrepen zijn vergunning- of meldingsplichtig;
- Uitstralen van kunstlicht op het bos- en natuurvlak beperken (lichtschakelaars, kiezen voor lage lichtsterkte). Ten behoeve van vleermuizen bij voorkeur amberkleurig licht toepassen.
- Het gedeeltelijk omvormen van gazons naar natuurlijk (soms kruidenrijk) grasland door wijziging van het maaibeheer.

Borging:

- De kap van bomen moet aan een vergunningplicht worden onderworpen.
- Vaststellen max 75% verharding op het gebruiksvlak.
- Omschrijving van verharding aangeven: ook grind valt bijvoorbeeld onder verharding.
- Ingrepen in de bodem zijn vergunning- of meldingsplichtig.
- Vergroten van kennis m.b.t. het op een juiste manier uitvoeren van maatregelen.
- Voortgang van gebruiksvlakmaatregelen jaarlijks rapporteren en eens in vijf jaar evalueren.
- Hekwerken worden bij voorkeur beperkt tot gebruiksvlakken;
- De gemeente doet in overleg met de bewoners een voorstel voor de ligging van het gebruiksvlak. In dit voorstel wordt gekeken naar bestaande ligging van de woning, bijgebouwen en tuin. Er dient daarbij gekeken te worden of de gebruiksvlakken niet te veel naar elkaar toegroeien.

7.3 Woonvlak

Gebouwen kunnen belangrijk zijn als verblijfplaats voor fauna die is verbonden met het bos. Vanwege wetgeving (vleermuizen) voor bestaande locaties en extra kansen voor nieuwe locaties (meerwaarde voor het gebied) is specifieke aandacht van belang. Bovendien is de afvoer van regenwater van invloed op de hydrologie van het gebied.

Maatregelen

- Houdt de uitbreidingsruimte voor bebouwing beperkt.
- Mitigerende maatregelen bij sloop in geval van verblijfplaatsen van vleermuizen;
- Realiseer nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen en vogels om nest- en verblijfplaatsen in zijn totaliteit te verhogen;
- Overweeg/stimuleer aanleg van groene daken;
- Afkoppelen van afvoer van regenwater naar het riool en afleiden naar regenopvang, vijvers en laagten om infiltratie in de bodem te verhogen zou de norm moeten zijn.

Borging

- Natuurinclusief bouwen is gewenst en er dient nader te worden onderzocht of en hoe dit geborgd kan worden.
- Documenteer natuurinclusieve maatregelen in vergunningaanvragen en meldingen.
- De gemeente doet in overleg met de bewoners een voorstel voor de ligging van de woonvlakken.

7.4 Alternatieve compensatie

Vanwege de transitie van recreatiewoning naar permanent wonen, wordt het NNN aangetast. Hiervoor geldt een wettelijke compensatieplicht (zie hoofdstuk 3).

Wanneer de invulling van de compensatie niet op de eigen kavels kan worden uitgevoerd of de invulling hiervan niet het beoogde niveau van kwaliteit kan behalen, kan het nodig zijn anderszins of aanvullend te compenseren.

Maatregelen

- Aanpassing van de omvang van het geruiksvlak naar 250m². Compensatie is dan ten minste 250m² per perceel dat wordt getransformeerd, uitgaande van 429 percelen komt dit uit op minimaal 10,7 ha.
- Uitvoering compensatie verlies aan bosgebied conform wetgeving (paragraaf 3.1.1) en streefbeeld (paragraaf 6.3.4) in de directe omgeving wordt aanbevolen;
- Aan de zuidzijde van het Karrepad is er wellicht de mogelijkheid om het perceel aan te kopen en te ontwikkelen tot een brede bosrand.
- Mogelijk extra maatregelen benodigd om het benodigde compensatie-areaal te kunnen behalen.

Borging

- Wanneer het lukt om een compensatiegebied aansluitend aan de oosterduinen te verkrijgen, wordt het compensatiegebied in het bestemmingsplan vastgelegd. Dit terrein verkrijgt de bestemming "Bos".
- De compensatie wordt door middel van een kwalitatieve verplichting bij de notaris vastgelegd;
- De compensatie dient 3 jaar na vaststelling bestemmingplan te zijn uitgevoerd.
- Bij aanleg of herstel van de natuur dient een monitoringprogramma te worden opgesteld en uitgevoerd.

Literatuur

Bodemdata. (z.d.). <https://www.bodemdata.nl/>

Brummel, S.. (2017) *Cultuurhistorische inventarisatie van het esdorpenlandschap rond Norg*. Kenniscentrum Landschap Rijksuniversiteit Groningen

Drenthe. (2022, 9 december). *Beleidsregels Wet natuurbescherming provincie Drenthe*. Lokale wet- en regelgeving.
<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR600909>

Gemeente Noordenveld. (2011, 21 december). *Bestemmingsplan Norgerduinen*. ruimtelijkeplannen.nl. Geraadpleegd op 12 februari 2023, van https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1699.2009BP003-vg02/t_NL.IMRO.1699.2009BP003-vg02.pdf

Gemeente Noordenveld. (2017). *Expeditie Norgerduinen*. oosterduinen.nl. Geraadpleegd op 18 september 2022, van <http://oosterduinen.nl/wp-content/uploads/2019/12/REISVERSLAG-EXPEDITIE-NORGERDUINEN.pdf>

Gemeente Noordenveld. (2020). *De Noordenveldse kwaliteitsgids: gebiedseigen doorontwikkelen op basis van ruimtelijke karakteristieken*

Landschapsgeschiedenis. (z.d.) <https://www.landschapsgeschiedenis.nl>

Ministerie van Algemene Zaken. (2023, 8 februari). *Natuurnetwerk Nederland*. Natuur en biodiversiteit | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>

Natuurmonumenten. (2019) *Landschapsvisie Norger Esdorpenlandschap 2019-2027*.

Pingoruïnes. (z.d.). <https://www.pingoruïnes.nl/>

Provincie Drenthe. (z.d.). *Natuurbeheerplan, ambitiekaart 2023* *Nationaalgeoregister.nl*. Geraadpleegd op 12 februari 2023, van <https://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/map>

Provincie Drenthe. (z.d.). *Vitale Vakantieparken*. <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/cultuur-sport-vrije/vrijetijdseconomie/vrijetijdseconomie/vitale/>

Schepers, M., *Een archeologisch veldonderzoek door middel van megaboringen in het Natuurvriendenterrein aan de Roeghoornweg te Norg, gemeente Noordenveld (Dr.)*. Archeological Research & Consultancy, Groningen (2008)

VBNE. (2022, 17 augustus). *Gedragscode soortenbescherming bosbeheer 2022*. vbne.nl. Geraadpleegd op 12 februari 2023, van

https://www.vbne.nl/Uploaded_files/Zelf/gedragscode-bosbeheer2022-web-versie-def.444f30.pdf

Vos, P. *Natuurtoets De Oosterduinen te Norg*. (2022)

VVP Drenthe. (2021). *Naar een andere bestemming van uw vakantiepark*. [vitalevakantieparkendrenthe.nl](https://www.vitalevakantieparkendrenthe.nl). Geraadpleegd op 18 juli 2022, van https://www.vitalevakantieparkendrenthe.nl/downloads/Vakantiepark_transformatie_folder.pdf

VVP Drenthe. (2022). *Groene routekaart*. [vitalevakantieparken.nl](https://www.vitalevakantieparken.nl). Geraadpleegd op 6 maart 2023, van <https://www.vitalevakantieparkendrenthe.nl/downloads/Groene%20routekaart%20transformeren.pdf>

Bijlage 1 Vogelwaarnemingen

In het plangebied waargenomen broedvogels. Broedcodes volgens de BMP-systematiek van SOVON: 1=volwassen individu in broedbiotoop; 2=baltsend; 3=broedpaartje; 14 voedseltransport.

	2 april 2021	24 mei 2021	22 juli 2021
Bonte vliegenvanger		2	1
Boomklever	2		2
Boomkruiper	2	2	2
Fitis		2	
Gaai	1	3	
Glanskop	2		1
Goudhaantje	2	2	1
Goudvink	2		1
Grauwe vliegenvanger			
Groenling	2		1
Grote bonte specht	2	1	
Heggenmus		2	
Holenduif			2
Houtduif	2		2
Koolmees	2	2	1
Kuifmees			2
Merel	1	2	
Nijlgans		3	
Pimpelmees	2	2	1
Roodborst	2	2	1
Spreeuw		14	
Staartmees			1
Tijftjaf		2	2
Vink	2	2	2
Vuurgoudhaantje		2	
Wilde eend		3	
Winterkoning	2	2	2
Zanglijster	2	2	1
Zwarte kraai		1	
Zwartkop	2	2	2

Bijlage 2 Niet inheemse soorten

De soorten die vallen onder niet streekeigen (in Drenthe) zijn:

- alle naaldbomen behalve grove den en jeneverbes
- haagbeuk
- alle esdoornsoorten
- paardenkastanje
- plataan
- alle populiersoorten, behalve de ratelpopulier
- Amerikaanse eik
- Acacia
- alle lindesoorten (behalve de winterlinde)
- alle iepsoorten (behalve Steel- en Gladde iep)
- Amerikaanse vogelkers
- tamme kastanje
- alle voor Nederland inheemse struiken die niet in het Drents district voorkomen (zie Heukels "Flora van Nederland").
- tuinplanten (bomen, struiken en vaste planten)

Het bovenstaande is gebaseerd op het rapport; oorspronkelijke inheemse houtige gewassen in Drenthe (Stichting Bronnen).

Bijlage 3 Mogelijk aan te planten houtige soorten

Hieronder is een opsomming gegeven van inheemse bomen en struiken die kunnen worden aangeplant. Wat betreft de kruidachtige planten bestaat er geen standaardlijst voor inheemse soorten. Een aanknopingspunt geeft de Atlas van de Drentse Flora (WFD 1999). Hierin staat bij elke soort aangegeven of de soort oorspronkelijk inheems is in Drenthe.

Soort	
<i>Mantelvegetaties</i>	<i>Bomen</i>
Hazelaar	Ruwe berk
Eenstijlige meidoorn	Zachte berk
Kardinaalsmuts	Hulst
Wilde appel	Zomereik
Zoete kers	Beuk
Gewone vogelkers	Klimop
Sleedoorn	Wintereik
Wegedoorn	<i>Bomen</i>
Hondsroos	Ruwe berk
Egelantier	Zachte berk
Gelderse roos	
Boswilg	
Grauwe wilg	
Geoorde wilg	
Vuilboom	
Gewone vlier	
Lijsterbes	
Braam	
Brem	
Framboos	
Wilde kamperfoelie	